

KULTÚRA

ROČNÍK XX. – č. 2

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

25. JANUÁRA 2017

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Komu tá pravda, čo nás navštívila?
Komu jej treba, cudnej slúžtičky?
Olovo lejúc pravde na vetrilá,
o rozum máme prísť raz navždycky.

Nie je to pravda, čo tak lichotí mi,
aj keď z nej spravia hoci ikonu.

Martýrom francúzskej revolúcie

Netreba pravdy okrem gilotíny
na tomto svete ozaj nikomu.

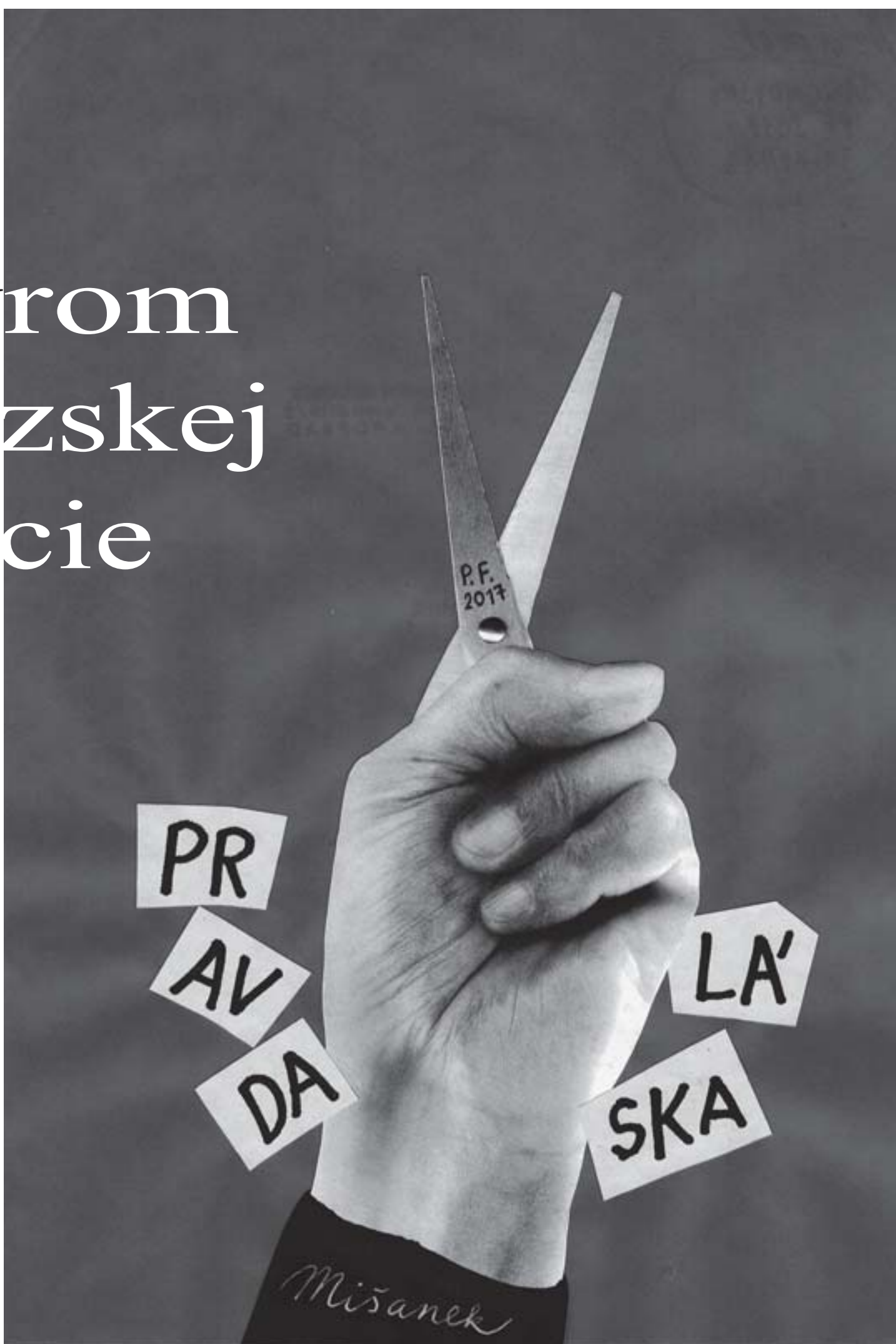
Pre pravdu majú
vždy dosť pevných kravát,

TEODOR KRIŽKA

i výstrelov, vždy pekne do tyla,
aj bez nej veru neprestane spávať
ich prelietavá ľahkosť motýlia.

Krv ďalej steká z milostivých ramien
po celom svete, nielen Parížom.
Slúžtička pravda,
najcudnejšia z panien,
nad synom dodnes plače pod krížom.

A vyteká krv z prečistého boku,
horúca, svätá, božia, hojivá,
a darmo by ju premieňali v stoku,
hriech tohto sveta
ďalej omýva.

Mal som v úmysle písať o inom. Ale smutná správa prehodila výhybku: zomrela pani Hana Kostolanská, herečka a recitátorka slovenského rozhlasového vysielania, sestra zakladajúcej osobnosti jedinečnej a hrdinskej skupiny katolíckych kňazov-básnikov, ktorých poznáme pod pomocným názvom Katolícka moderna - Paľa Ušáka Olivu. Odrazu sa mi myslou prelievajú mnohé stretnutia s touto vzácnou a čistou osobnosťou, ktorá ma pozvala pred viac ako

Odchádza epocha

TEODOR KRIŽKA

štvrtstoročím, aby som prijal účasť na sviatku duchovnej poézie v Kátlovciach, rodisku jej brata - básnika Oblakov. Až na jeden či dva ročníky recitačnej súťaže Kátlovce Paľa Ušáka Olivu som predsedal jej porote. O sviatku hovorím preto, lebo jeden deň v roku to bolo ozaj centrum slovenskej poézie, keď sa pri recitácii duchovnej poézie stretali všetci žijúci autori - katolícki básnici. Až takmer do smrti tam prichádzal Svetoslav Veigl, i don Štefan Sandtner, i Ján Motulko, Michal Chuda, Jozef Zavarský a ďalší.

Od pani Hanky som dostával nádherné listy, jedinečné príklady kultúry epistolárneho žánru. Iba ostých mi nedovoľoval uverejniť ich, hoci boli plné neformálnej krásy. Pani Hanka bola ozaj rytierom Božej nádhery a svoj zápas o jej čistotu povýšila na - či dokonca nad - osobné šťastie.

Mal som ju rád a veľmi som si ju vážil. Bola od prvého čísla čitateľkou Kultúry. Stretávali sme sa aj v Rádiu Lumen alebo u pani Hanky doma. Naposledy sme nad zmyslom poézie spolu strávili štyri hodiny celkom nedávno, v prvej polovici decembra. A odrazu jej niet.

Keď som sa svojimi veršami lúčil s pánom kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom, uvedomil som si úplne zreteľne, až fyzicky, že spolu s ním odchádza celá epocha. Epocha hrdinskej generácie či generácií, ktoré povzniesli katolícke umenie, priviedli národ k štátnosti a napriek prenasledovaniu povojnovými režimami preniesli a odovzdali štafetu nám. Ich význam preto nie je menší ako význam generácie bernolákovcov či štúrovcov.

Verím, pani Hanka už spčinula v náručí nášho Nebeského Otca a objala sa tam so svojim milovaným bratom Paľkom, ktorý jej venoval báseň Sestričke: *A ideš za krásou utekáš nevieš pred kým / Jak prvá láska kvet mňa si vždy mala rada / Už len ty rozumieš a vieš čo chlapec hľadá / Už len ty modlíš sa nad nocou nad ružencom / Oči sa skláňajú v úsmevy pod rumencom. / Cez šero cez striebro cez čierne dosky nocí / A deti zastali životu zoči-voči...*

Záplavy e-mailov, esemesiek a pohľadníc na Nový rok majú u veriacych i neveriacich niečo spoločné: šťastie, zdravie, pohodu, úspech, a veriacy k tomu pridávajú ešte „Božie požehnanie“. Nemám nič proti tomu, sám som túto či podobnú formuláciu viackrát použil.

Ale naozaj to stačí?

Tieto prania sú zamerané výlučne na dobro pozemského života, ktoré sa vytratí skôr, než si to vôbec stačíme uvedomiť. Ako píše Jan Čep – každý bál raz skončí, hudba utichne, svetla zhasnú, kvetiny vo váze uvädnu. Pomíňajúce dobro pozemského života má zaiste svoju hodnotu – ale len za jedného predpokladu. Keď pred popravou poslala manželka sv. Thomasa Mora, aby podpísal formulu o supremácii kráľa nad anglickou cirkvou a legitimize cudzoložstva s Annou Boleynovou, svätec jej lapidárne odpovedal: „Ako mi to prospeje pre večnosť?“ Všetky pozemské dobré, všetky tie drobné „pokakané šťastička“ zo Showvohu Pygmalionu majú hodnotu len vtedy, keď nám poslužia pre život večný. Ak nie, tak ich neprajem ani sebe, ani vám.

Existovali svätci, napríklad páter Pio, ktorí prišli svojim priateľom paradoxne „prenasledovanie, neúspech a potupu“. Keď zostali stáť s otvorenými ústami, vysvetlil: Práve toto ti pomôže k večnej spáse.

Nie som ani svätec, ani sa nemôžem porovnávať s pátrom Piom, preto pranie podobného typu nikdy nevyсловím, nota bene nemám

Nedávno boli zverejnené kompletné výsledky testovania žiakov v rámci medzinárodnej štúdie PISA za rok 2015. Štúdia PISA (Program for International Student Assessment) patrí medzi najdôležitejšie medzinárodné výskumy merajúce výsledky vzdelávania v jednotlivých štátoch.

Táto štúdia zisťuje, ako sú 15-roční žiaci v zúčastnených krajinách svojimi vedomosťami pripravení na bežný život. V tomto testovaní sa nehodnotí úspešnosť jednotlivých škôl, ale hodnotí sa úspešnosť vzdelávacieho systému v danej krajine.

Slovenská republika sa tejto štúdie zúčastňuje pravidelne od roku 2003, pričom sa testujú tri oblasti: matematická gramotnosť, čitateľská gramotnosť a prírodovedná gramotnosť. Tieto testy overujú schopnosť žiakov používať nadobudnuté vedomosti a vedieť prezentovať svoje názory a postoje.

Posledného testovania žiakov v roku 2015 sa zúčastnilo vyše 70 krajín, výsledné poradie štátov sa však zobrazuje iba za štáty OECD. Výsledok slovenského vzdelávacieho systému v tomto meraní bol katastrofálny. Slovenské školstvo skončilo hlboko pod priemerom krajín OECD.

Vo všetkých troch testovaných oblastiach skončilo Slovensko horšie ako v predchádzajúcich rokoch. Najhoršie dopadli žiaci v kategórii čítanie s porozumením a najvýraznejší prepad za posledné roky bol zaznamenaný v kategórii prírodovedná gramotnosť. Susedné krajiny ako Poľsko, Česko, Maďarsko či Rakúsko nás predbehli vo všetkých ukazovateľoch. V čitateľskej gramotnosti získalo Slovensko 463 bodov a skončilo na 32. mieste v rámci 34 krajín

Prenasledovanie, neúspech a potupa – sú to novoročné prania?

na rozdiel od veľkého kapucína dar vidieť do vnútra a budúcnosti druhého, aby som rozpoznal, čo mu posluži na dosiahnutie neba, a čo nie.

Napadá mi však scéna z filmu „Stalker“ Andreja Tarkovského, keď hlavný hrdina prevádza záujemcov pomyselnou metafyzickou oblasťou, tzv. „zónou“. Po vyzývavom správaní jedného účastníka sa tam začnú diať zvláštne úkazy, ktoré nútia hlavnú postavu filmu, aby ho upozornila slovami: „Zóna vás varovala, hoci nemusela.“

My neveríme na nijakú „zónu“, ale na stálu prítomnosť trojjediného Boha, na nebo, kde má prvé miesto po Bohu Panna Mária, a na obcovanie svätých. Odtiaľ prichádza varovanie. Krv sv. Januária v Neapole pred týmito vianočnými sviatkami neskvapalnela – a to bolo vždy predzvesťou katastrof buď v Taliansku, alebo na celom svete. Keď sa to stalo roku 1938, vypukla II. svetová vojna; roku 1970 došlo v južnom Taliansku k epidémii cholery, roku 1980 zas po rovnakej udalosti postihlo neapolský región zemetrasenie.

Čo nás asi čaká teraz?

Máme taktiež fatimské jubileum, keď si pripomínáme, ako Matka Božia varovala svet pred 100 rokmi.

Na jej hlas nedbajú ani dnes, Rusko doposiaľ nebolo náležite zasvätené jej Nepoškrvnenému Srdcu. Presvätá Panna povedala, že ak sa tak nestane, Rusko rozšíri svoje bludy do sveta. A stalo sa. Naďalej sa šíria, tentokrát však už ani nie tak z Východu, ako z demokratického Západu, ktorý presne podľa vzoru Sovietskeho zväzu, ktorý ako prvý roku 1920 legalizoval potraty, homosexualitu, pohlavnú promiskuitu a pornografiu... Všetky tieto svinstvá legalizoval a dnes pristupuje k brutálnemu väzneniu stotočňých ochrancov nenarodených detí à la Mary Wagnerová alebo Linda Gibbonsová a k prenasledovaniu všetkých obrancov rodiny a nerozlučiteľnosti manželstva. Tento satanov dym preníkol i do Katolíckej cirkvi, aj v jej vnútri sú dnes perzekuovaní zástancovia Desatora, najmä 6. a 9. prikázania, ako svedčí nevyberavá kampaň proti odvážnym a zásadovým štyrom kardinálom, signatárom tzv. dubii voči apoštolskej exhortácii pápeža Františka „Amoris laetitia“.

Európa je zaplavená moslimskými hordami a čelí čím ďalej, tým viac atentátom a masakrom – plodom hriechov nielen liberálov a neomarxistov, ale aj pokoncilového moder-

nizmu vo vnútri Cirkvi, ktorý rezignoval na hlásanie evanjelia nekatolíkom a najpovolanejšími ústami vyhlásil „proselytizmus“ za „hlúpost“.

„Cirkev s úctou hľadá na moslimov,“ hovorí deklarácia Nostra aetate II. vatikánskeho koncilu – islam je vlastne len inou cestou k Bohu, rovnako úctyhodnou ako kresťanstvo.

Akcie Islamského štátu sú zlovoľným „diabľovým úškľabkom a chichotom“ na túto rúhavú lož – ako ho stvárnil Michelangelo. A sú zároveň Božím trestom.

Teda najaktuálnejším práním do nastávajúceho roku najskôr bude, aby sme všetky varovania nebies tvárou v tvár zvrhlosti horšej než pred Potopou brali vážne – a zariadili sa podľa toho. Len tak môžeme byť uniknúť trestom, ktoré si ľudstvo vo svojej peklom inšpirovanej spupnosti zasluhuje, alebo získať milosť znášať ich a urobiť z nich prostriedok na naše posvätenie.

Všetko ostatné sa javí v tomto spektre ako vzorka bez ceny.

RADOMÍR MALÝ

Preložila

K. Džunková

Prečo slovenské školstvo upadá?

OECD. Hrdiť sa tým, že sme predbehli aspoň Čile a Mexiko asi nemá veľký zmysel.

Otvorene povedané, slovenské školstvo sa nepribližuje ani priemeru OECD a sústavne sa prepadáva vo všetkých testovaných kategóriách. Vo všetkých troch oblastiach klesol počet žiakov s nadpriemernými vedomosťami a naopak počet žiakov s veľmi slabými vedomosťami narástol.

To, že sa Slovensko v hodnotení vzdelávacích systémov umiestňuje neustále na konci rebríčka krajín OECD, je nepríjemný fakt. Alarmujúce je však najmä to, že sa tieto výsledky neustále zhoršujú.

Školstvo je vraj prioritou každej vlády, no realita je úplne iná. Školstvo je v skutočnosti vždy na poslednom mieste, veď do školstva dávame skoro najmenej peňazí v rámci všetkých štátov OECD.

Vláda tvrdí, že peniaze na školy nie sú, no bohatnutie mecenášov vládných politických strán a finančných skupín svedčí o opaku. Veď aj na rôznych účelových projektoch v školstve sa dokázali určité vybrate firmy poriadne nabaliť.

Treba si povedať pravdu, peňazí je v štátnom rozpočte dosť, len sa za výdatnej spoluúčasti vládných

politikov odlievajú do vreciek spriaznených záujmových skupín.

Základným predpokladom na zlepšenie školských výsledkov musí byť adekvátne ohodnotenie a motivácia učiteľov. Naše školy potrebujú laboratória a priestory na praktickú výučbu, no v dnešnej dobe školy často nemajú ani učebnice a rodičia sa niekedy musia skladať dokonca aj na kriedu. Hlavná vec, že na pochybné protiextremistické manuály pre učiteľov sa peniaze nájdu.

To, čo sa učia naši žiaci v školách, má iba pramalé využitie v praktickom živote. Žiaci v súčasnej dobe nie sú vôbec vedení ku kritickému mysleniu a vytváraniu si vlastných názorov, naopak, sú im do hláv tlačené názory, ktoré určité skupinky považujú za jediné správne. Žiaci sa učia, že len to, čo je považované za politicky korektné je správne a akceptovateľné. Naše školstvo takto vyrába žiakov, ktorí sú zle pripravení na trh práce. Namiesto praktických zručností a samostatného myslenia sa tlačia našim žiakom do hláv poučky o tom, ako je nám vraj v Európskej únii dobre, aké je vraj skvelé žiť v multikultúrnej spoločnosti, aké je zlé a extrémistické mať odlišný názor ako predstaviteľa hlavného liberálneho prúdu.

Namiesto toho, aby ministerstvo školstva kládlo dôraz na praktické vyučovanie, tak pridalo prednášky o extrémizme, exkurzie do Osvienčimu, divadlá o extrémizme a možno sa časom dočkáme aj samostatnej protiextremistickej výchovy. Naši žiaci sa tak neučia argumentovať, neučia sa vytvárať si vlastný názor na základe skúmania faktov, ale učia sa naspamäť názory presiaknuté protikresťanským liberalizmom, z ktorých ich učiteľia dokonca neváhajú skúšať.

Možnosť rozvoja vzdelávania na Slovensku v dnešnej dobe nemá určenú žiadnu poriadnu koncepciu a systémovosť. Aj pripravovaný Národný program výchovy a vzdelávania obsahuje viaceré nezmysly. Zdá sa skôr, že návrhy súčasného ministra školstva nereformujú, ale ešte viac deformujú školstvo.

Neznámkovat' žiakov, či znižovať náročnosť vzdelávania, nie je cesta, ako školstvo zlepšiť. Nečinnosť všetkých doterajších vlád v riešení problémov vzdelávania je tak očividná, že sa doslova podsúva otázka, že komu takýto katastrofálny stav nášho školstva vyhovuje.

MILAN UHRÍK

Diskusia

o apoštolskej exhortácii *Amoris laetitia* pokračuje...

V apríli 2016 vydal pápež František apoštolskú exhortáciu *Amoris laetitia*, ktorá bola súhrnom diskusií biskupskej synody o rodine v predchádzajúcich dvoch rokoch. Ako upozornili viacerí pozorovatelia a komentári, bol to najdlhší dokument pápežského magistéria. Dnes, o sedem mesiacov neskôr, možno dodať, že exhortácia získala ďalší primát a začína sa o nej hovoriť ako o najkontroverznejšom dokumente pápežského magistéria. Nijaký dokument tohto druhu nespôsobil v radoch Cirkvi toľko rozruchu, nevyvolal toľko otázok ako *Amoris laetitia*.

Kontroverziu zapríčinila nejasnosť piatich článkov v ôsmej kapitole a poznámka č. 351. Táto 8. kapitola má podtitul *Sprevádzanie, rozlišovanie a integrovanie ľudských slabostí*. Pápež v nej predkladá tézu, že Cirkev by sa mala pozeráť na krízové situácie v manželstve novým pohľadom, „s láskou hľadieť na tých, ktorí majú účasť na jej živote v neúplnej miere a priznať im, že Božia milosť pôsobí aj v ich živote, dáva im podnet a odvahu robiť dobro, s láskou sa starať jeden o druhého, slúžiť spoločnosti, v ktorej žijú a pracujú.“ (čl. 291). Cirkev by malo prestať hovoriť, že „tí čo sa nachádzajú v neobvyklom manželskom zväzku (in any irregular situation), žijú v stave smrteľného hriechu a sú pozbavení posväcujúcej milosti“ (čl. 301), ale vychádzať im v ústrety. Táto ústretovosť „v určitých prípadoch by mohla znamenať aj prístup k sviatostiam“, čiže k sv. prijímaniu, ako sa to dopĺňa v poznámke č. 351. (Tu je doslovný preklad tejto kľúčovej poznámky: „V určitých prípadoch to môže znamenať aj sviatostnú pomoc. A teda „chcel by som pripomenúť kňazom, že spovednica nesmie byť mučiarňou, ale skôr miestom stretnutia s Pánovým milosrdenstvom (Ap. Exh. *Evangelii Gaudium* [24. novembra 2013], 44: AAS 105 [2013], 1038). Tiež by som chcel upozorniť, že Eucharistia „nie je odmenou pre dokonalých, ale mocným liekom a pokrmom slabých.“ (ibid., 47: 1039).

Na tomto mieste je hádam vhodné pripomenúť, že v osobe pápeža Františka dostala Cirkev za svoju hlavu človeka svojrázneho

štýlu života i konania. Kým veriaci boli zvyknutí na určitú formalitu a dôstojnosť pápežského prejavu a správania, u pápeža Františka sa stretávajú s otvorenosťou, spontánnosťou a jednoduchosťou, aká býva u pápežov zriedkavá. Kým napríklad jeho predchodca Benedikt XVI. sa vyznačoval svojou doktrínálnou jasnosťou, priamosťou a súvislosťou (a teologickou hĺbkou), u pápeža Františka sa stretávame s výrokmi a prejavmi, ktoré budia obdiv u novinárov, ale občas sú rozpačitým prekvapením pre kňazov a veriacich, ktorí v nich vidia zľahčovanie doktrínálnych rozdielov medzi vierovyznaniami a odklon od zaužívaných spôsobov a zvyklostí. Jeho dôraz na milosrdenstvo na úkor spravodlivosti a na pastorálnu činnosť na úkor doktrínálnej disciplíny vyvolávajú dojem, že chce pretvoriť Cirkev na inú podobu než mala doteraz.

Podobne ako jeho encykliky *Evangelii gaudium* a *Laudato si*, aj apoštolská exhortácia *Amoris laetitia* bola prijatá na jednej strane s nadšením a obdivom na druhej strane s rozpakmi a tlmenu i otvorenou kritikou. Ide tu predovšetkým o 8. kapitolu, okolo ktorej sa točia všetky doterajšie spory.

Už v máji 2016 sa objavili informácie, ktoré začali spochybňovať autenticitu exhortácie, presnejšie jej ôsmej kapitoly. Známý taliansky vatikanista Sandro Magister poukázal na blízku podobnosť a niekde až totožnosť tejto kapitoly s dvomi príspevkami teológa Victora Manuela Fernandéza, profesora Katolíckej univerzity (Universidad Católica Argentina) v Buenos Aires. Tento argentínsky jezuita patrí dnes k najbližším spolupracovníkom pápeža Františka. Ako oficiálny ghostwriter štylizuje jeho texty a František ho krátko po svojom zvolení za pápeža povýšil na arcibiskupa. Fernandézove dva články boli uverejnené v roku 2005 a 2006 a obsahujú kritické pripomienky k encyklike *Veritatis splendor*. V článkoch Fernandéz obhajuje princípy tzv. situáčnej etiky (situation ethics), ktorá sa zakorenila v jezuitskom ráde v 17. storočí a v určitých kruhoch pretrváva dosiaľ. Táto etika neposudzuje daný skutok či priestupok vo svetle absolútnych morálnych

princípov, ale berie do úvahy kontext a okolnosti, v ktorých sa udalosť odohrala, pričom uplatňuje zásadu, že skutok sa má vyhodnocovať nie podľa všeobecne platného zákona, ale podľa zákona lásky.

Teda v konflikte milosrdenstva so spravodlivosťou sa zásadne uprednostňuje milosrdenstvo. Encyklika Jána Pavla II. *Veritatis splendor* túto morálku a jej praktickú aplikáciu odmieta ako neprijateľnú a v svojich dôsledkoch škodlivú.

Podľa názoru viacerých teológov a cirkevných hodnostárov v exhortácii *Amoris laetitia* sa náznamy tejto situáčnej etiky prejavujú práve v ôsmej kapitole. Tam sa totiž hovorí, že s ohľadom na podmienky a okolnosti „osoba objektívne v stave hriechu nemusí byť subjektívne vinná, alebo nie celkom vinná. Môže byť v stave Božej milosti, môže milovať, a môže tiež rásť v živote milosti a lásky, a prijímať pomoc Cirkvi v tomto smere“. Inými slovami: za určitých podmienok aj osoby žijúce v „iregulárnych manželských situáciách“, ktoré sú podľa zákona nedovolené a hriechne, môžu mať účasť na Eucharistickej hostine.

Tento nový pohľad a prístup si všimli aj laickí pozorovatelia a novinári. A boli to práve žurnalisti, ktorí sa ako prví obrátili na pápeža s otázkou (11. apríla 2016, pri jeho návrate z ostrova Lesbos), či jeho apoštolská exhortácia znamená zmenu doterajšej cirkevnej praxe, ktorá nedovoľuje rozvedeným a znovu zosobášeným osobám prístup k sviatostiam. Pápež nedal priamu a jednoznačnú odpoveď. A na otázku, ako si majú katolícki duchovní a veriaci vykladať poznámku č. 351 a prečo taký dôležitý bod bol vložený do jednej malej poznámky pod čiarou, Sv. Otec odpovedal, že sa na poznámku nepamätá.

Zo strany cirkevných kruhov prejavy znepokojenia vychádzali z nejasnosti alebo nejednoznačnosti článkov 301-305 a poznámky 351 ôsmej kapitoly. Teológovia, cirkevní právnici, ale aj pracovníci v pastorácii, naučení na presnosť a dôslednosť, boli v rozpakoch, ako chápať určité časti exhortácie, najmä keď v ich očiach boli v rozpore s doterajšími predpismi a normami.

(Pokračovanie na 4. strane)

Zo skicára
Andreja
Mišanka

Tak napríklad arcibiskup Georg Gänswein – osobný tajomník pápeža Benedikta XVI. a súčasný prefekt pápežského domu – v interview, ktoré v júli 2016 poskytol redaktorovi nemeckého časopisu Schwäbische Zeitung, vyjadril svoje pocity slovami: „Keď pápež chce zmeniť nejaký principiálny článok učenia Cirkvi, je žiaduce, aby to urobil jasne a zreteľne. Dôležité články cirkevného magistéria nemožno meniť jednou neúplnou vetou alebo nejakou dvojzmyselnou poznámkou. Výroky, ktoré je možné vykladať rozličnými spôsobom, sú veľmi riskantné...”

Podobne sa sťažoval aj známy nemecký cirkevný právnik Georg Bier (Freiburg): „Rád by som chcel vedieť, čo je momentálne platné, ale pápež František si zatiaľ osvojuje nezvyklý spôsob práce: ani sa neodvoláva, ale ani nezrušuje súčasnú cirkevnú nauku. Tento nedostatok jasnosti nie je vôbec nápomocný, pretože každý si teraz môže citovať pápeža na podporu svojho stanoviska... Pápež nepovie presne a v kanonicko-legálnom jazyku, čo vlastne zaväzuje a tak jednotliví biskupi môžu si vybrať novú cestu, alebo pokračovať po starej, podľa toho, čo im vyhovuje. (The Tablet, 15.10.2016).

Inými slovami, pápež František touto exhortáciou zapríčinil, že do mysli mnohých ľudí sa vkradol dojem, že v magistériu Cirkvi nastal radikálny posun v nazeraní na viaceré aspekty našej viery: na hriech, na sviatosti, na nerozlučnosť manželského zväzku.

Ako následok tejto situácie od konca apríla 2016 prebieha súkromne i vo verejnosti živá diskusia o tom, ako chápať a ako interpretovať exhortáciu Amoris laetitia. Jedným z prvých kritikov, ktorí verejne vyjadrili svoje znepokojenie, bol známy nemecký filozof a teológ (a osobný priateľ Benedikta XVI.), Robert Spaemann. V interview, ktoré poskytol redaktorovi Catholic News Agency (28. apríla 2016) povedal, že exhortácia Amoris laetitia obsahuje prvky, ktoré sú protirečením apoštolskej exhortácie sv. Jána Pavla II., Familiaris consortio z roku 1981. V tomto dokumente – ktorý, podobne ako Amoris laetitia, je tiež zhrnutím výsledkov synody o rodine – sa výslovne píše: „Cirkev opätovne potvrdzuje prax nepodávať sv. prijímanie rozvedeným a znovu zosobášeným osobám. Tieto osoby nemôžu pristupovať k stolu Pána, pretože stav a podmienky ich nažívania stoja objektívne v protiklade tej jednoty lásky medzi Kristom a Cirkvou, ktorej symbolom a zvyraznením je

Eucharistia.” Spaemann dodáva, že Cirkev nemá autoritu zmeniť túto tradíciu práve tak, ako nemá autoritu udeľovať kňazskú vysviacku ženám.

Stanovisko Jána Pavla II., ako ho predstavuje exhortácia Familiaris Consortio, bolo expresívne potvrdené prefektom Kongregácie pre nauku viery kardinálom Jozefom Ratzingerom, neskorším pápežom Benedikom XVI. v ďalšom cirkevnom dokumente. Tam sa autoritatívne uvádza, že

notenia kresťanského života v manželstve a v rodine”, ale na druhej strane obsahuje aj nejasnosti a časti, ktoré sa nezrovnávajú s tradičným učením Cirkvi, hlavne s vyjadreniami sv. Jána Pavla II. (ktorého František kanonizoval!) obsiahnutými v dokumentoch Familiaris consortio a Veritatis splendor.

V polovici júla 2016, skupina 45 teológov a popredných predstaviteľov akadémie a kléru sa obrátila na všetkých 218 žijúcich kardinálov a patriarchov

trošku prekvapujúce, pretože pápež František sa niekoľkokrát vyjadril, že on víta otvorený a smelý dialóg, lebo taká výmena názorov vedie k diskusi a diskusia v Cirkvi je zdravá.

Medzitým však argentínski biskupi v svojom výklade exhortácie došli k záveru, že Amoris laetitia ich oprávňuje adoptovať nový prístup k rozvedeným a v novom manželskom vzťahu žijúcim osobám, aj keď nežijú zdržanlivo „ako brat a sestra.” Argumentujú, že proces

zmysel 8. kapitoly exhortácie Amoris laetitia. Nijaká iná interpretácia nejestvuje.”

Keď sa táto výmena listov medzi Vatikánom a Buenos Aires dostala na verejnosť, vyvolala rýchlu reakciu zo strany konzervatívneho krídla kléru a veriácich. Bola podnetom, aby sa štyria kardináli zvučného mena (Leo Burke, patrón zvrchovaného rádu Maltežských rytierov, Carlo Caffarra, emeritný arcibiskup bolognský, Joachim Meissner, emeritný arcibiskup kolínsky a Walter Brandmüller, emeritný predseda Pontifikálnej komisie historických vied) obrátili na Sv. Otca listom, v ktorom žiadali, aby dal krátku odpoveď – áno, alebo nie – na určité pochybnosti (dubia), ktoré jeho exhortácia vyvolala.

List štyroch kardinálov je rozsiahly a svojím obsahom veľmi závažný dokument, písaný s rešpektom a so skutočnou otcovskou starostlivosťou o čistotu viery. Kardináli citujú slová stredovekého učiteľa Cirkvi sv. Tomáša Akvinského, ktoré sú motívom ich kroku: „Keď sa vynorí nebezpečenstvo ohrozujúce vieru, veriaci sú povinní napomenúť svojich nadriadených i keby to malo byť verejne. Pretože aj sv. Pavol, hoci bol podriadený Petrovi, verejne ho pokarhal, keď hrozilo nebezpečenstvo pohoršenia. A ako komentuje sv. Augustín: Sám Peter je príkladom vysokým predstaviteľom Cirkvi, aby nepohrdali radami svojich podriadených, keď ich

Diskusia

o apoštolskej exhortácii Amoris laetitia pokračuje...

nauka, postoj a prístup v exhortácii Familiaris Consortio platí bez výnimky: „Obsah a tón slov jasne a zrozumiteľne naznačujú, že táto prax, ako ju predkladá exhortácia je záväzná a nemožno ju upravovať ani prispôbovať rozličným situáciám.”

Súčasnne s Robertom Spaemannom vyslovil svoje kritické pripomienky aj biskup Athanasius Schneider, pomocný biskup v Aстане (Kazakstan), ktorý odvtedy vydal už aj ďalšie vyhlásenia a pokladá sa za jedného z najaktívnejších kritikov exhortácie. Schneider s uznaním kvituje, že exhortácia Amoris laetitia je „veľkým duchovným pokladom hod-

otvoreným listom, v ktorom oslovili týchto vrcholných predstaviteľov Cirkvi, aby požiadali pápeža o jasné vyjadrenie. Poukazujú, že niektoré úseky apoštolskej exhortácie Amoris laetitia postrádajú presnosť a jasnosť, v dôsledku čoho mnohí veriaci – kléru i laici – si ich vykladajú v tom zmysle, že sú v rozpore s naukou Cirkvi a Božím zjavením a oprávňujú veriácich ignorovať túto nauku nielen teoreticky, ale aj v praxi.

Bola to však iba jednostranná debata. Z Vatikánu neprichádzali odpovede, ktoré by mohli urobiť z celej záležitosti tému zdravej a osožnej diskusie. To bolo

rozlišovanie umožňuje kňazovi brať do úvahy okolnosti týkajúce sa rozvedených a znovuzosobášených osôb (ako aj sexuálne aktívnych a nezosobášených dvojíc) a že “Amoris Laetitia otvára možnosť pristúpiť k sviatostiam pokánia a Eucharistie.” Koncept svojej interpretácie dokumentu (pod názvom: Základné kritériá pre aplikovanie 8. kapitoly Amoris laetitia) poslali pápežovi Františkovi, aby posúdil túto ich interpretáciu. Podľa informácie, ktorú zverejnil vatikánsky denník L’Osservatore Romano (12. septembra 2016) Pápež im odpovedal: „Váš dokument... úplne vysvetľuje

Pavla Dvorská: Vrbá

upozorňujú, že sa odklonili od správnej cesty”.

Kardináli predložili tento svoj elaborát Sv. Otcovi v septembri 2016. Ale pápež, ktorý tak ochotne a pohotovo odpovedá na otázky novinárov a relatívne rýchlo odpovedal na list argentínskych biskupov, kardinálov nechal na odpoveď čakať. Keď ani po ôsmich týždňoch neprichádzala nijaká odpoveď, rozhodli sa vyjsť s listom pred verejnosť a uverejnili ho v talianskom časopise *Avvenire* (16. novembra 2016).

Najdôležitejšou časťou tohto obširného dokumentu je päť otázok (tzv. dubia), týkajúcich sa piatich článkov ôsmej kapitoly exhortácie *Amoris laetitia*, v ktorých boli spochybnené niektoré doterajšie normy katolíckej viery.

Otázky možno v krátkosti zhrnúť takto:

1. Či je prípustné dať rozhrázenie a sv. prijímanie osobám, ktoré sú rozvedené a žijú v novom zväzku na spôsob manželstva? (K článku č. 305).

2. Či sú v platnosti absolútne morálne normy, ktoré zakazujú skutky hriechne v svojej podstate (intrinsically evil) a ktoré zaväzujú bez výnimky? (č. 304).

3. Či je ešte možné hovoriť, že osoba, ktorá sústavne žije v rozpore s Božím prikázáním (napríklad, s prikázáním, ktorý zakazuje cudzoložstvo), sa nachádza v stave ťažkého návykového hriechu? (č. 301).

4. Či je ešte stále v platnosti zásada, že okolnosti alebo úmysly nikdy nemôžu premeniť skutok hriechny v svojej podstate na skutok, ktorý je subjektívne dobrý, alebo prijateľný? (č. 302).

5. Či ešte stále platí, že svedomie nikdy nesmie pripustiť výnimky z takých absolútnych morálnych noriem, ktoré zakazujú činy, čo sú svojou podstatou hriechne (č. 303).

Ale ani toto zverejnenie nepohlo Sv. Otca k odpovedi. Zatiaľ iba nepriamo naznačil, že sa mu to nepáči. V rozhovore s redaktorom časopisu *Avvenire* sa sťažoval, že u niektorých biskupov ešte stále pretrvávajú „určitý legalizmus”. Vraj „takéto veci nemajú čierne-biele riešenie, lebo v behu života sme často povolani rozlišovať”.

Niektorí vatikanisti zastávajú názor, že pápež kardinálom vôbec neodpovie. Iní zas poukazujú, že pod tlakom verejnej mienky František svoje výroky skoriguje, ako sa už stalo v minulosti. Napríklad, že v júni 2016 sa vyjadril, že „veľká väčšina (large majority) sviatostne uzavretých manželstiev je neplatná”. V oficiálnom zverejnení tohto výroku sa však už hovorí iba o malej časti (a part) neplat-

ných manželstiev. Podobne korigoval aj zmienku o ukrajinských gréckokatolíkoch v spoločnom vyhlásení zo stretnutia s patriarchom Kirilom na Kube.

Listom štyroch kardinálov sa celá záležitosť posunula do vyššej roviny a čo sa predtým dalo charakterizovať ako tichý nesúhlas, dnes nadobúda rozmer nezhody, ktorá môže viesť k rozkolu. Nesúhlas je celkom legitímnou formou života. Katolíci často nesúhlasia s výrokmi pápeža, namietajú k jeho postojom voči určitým osobám, udalostiam, či javom. Nezhoda je však symptóm krízy, ktorá môže mať nedohľadné následky, pretože sa priamo dotýka legitimity pápežovho riadenia Cirkvi. Je vyjadrením pochybnosti, či vývoj v Cirkvi pod jeho vedením je opravdu ovocím činnosti Ducha svätého.

Nedostatok pevného a jednoznačného postupu a konania má tendenciu vytvárať zmätočnú situáciu v tom zmysle, že čo je v jednej krajine alebo v jednej diecéze dovolené, to je v susednej krajine, alebo v susednej diecéze pod ťarchou smrteľného hriechu zakázané.

A začiatky toho neželateľného stavu sa už začínajú prejavovať. Kým argentínski biskupi uvoľňujú cirkevnú disciplínu a s odvolaním na exhortáciu *Amoris laetitia* liberalizujú prax, i keď nie doktrínu, biskupi v iných oblastiach orientujú veriacich opačným smerom. Tak napríklad kanadskí biskupi štátu Alberta (arcibiskup Richard W. Smith, arcibiskup Gerard Pettipas, biskup Frederick Henry, biskup Mark Hagemoen, biskup Paul Terrio a svätiaci biskup Gregory J. Bittman) vydali v polovici septembra 2016 Pastoračné smernice pre kňazov, v ktorých upozorňujú a pripomínajú, že exhortácia *Amoris laetitia* nemôže nič meniť na cirkevnej praxi voči tým, čo žijú nedovolenom manželstvom pomere. Pre tieto osoby platia v nezmenenej forme pôvodné príkazy o pristupovaní k sv. prijímaniu tak, ako ich predkladá Katechizmus Katolíckej cirkvi v článkoch 1450-1460 a kánon č. 959 kódexu cirkevného práva.

Kým donedávna bola otázka interpretácie 8. kapitoly exhortácie *Amoris laetitia* iba záležitosťou teológov a cirkevných hodnostárov, v poslednom čase sa začína aktivizovať aj Boží ľud, t.j. laici. V septembri 2016 sa objavila na verejnosti Deklarácia vernosti nemeňteľnému cirkevnému učeniu o manželstve a jej neprerušným nariadeniam (Declaration of Fidelity to the Church's Unchangeable Teaching on Marriage and to Her Uninterrupted Disci-

pline). Deklaráciu podpísali traja kardináli, početní biskupi, kňazi, rehoľníci a vyše 18.000 katolíckych laikov. (Na internetovom zozname mien z radov kléru, akadémie a verejného života – tzv. “dignitaries” – sa nachádza pozoruhodné množstvo osobností z Rakúska, Slovinska, Českej republiky, Poľska, Maďarska, Chorvátska, ale iba dve mená zo Slovenska: Rev. Fr. Zdenko Králik, školský dekan zo Žilinskej diecézy a Rev. Fr. Ladislav Šofranko, SJ).

Toto je stav na konci roka 2016. Situácia naznačuje, že bude neodkladne potrebné nájsť uspokojivé riešenie, aby sa predišlo nešťastnému rozkolu. Nejde už totiž iba o nedorozumenie medzi pápežom a niekoľkými teológmi a biskupmi, ale o to, či je správne učenie terajšieho pápeža, alebo učenie jeho predchodcov. A tu jestvujú tri možnosti:

1. Pápež František má pravdu a všetci jeho predchodcovia sa mylili. Takýto argument by však bolo ťažko presadiť, pretože tradičná a doteraz platná náuka bola v dejinách Cirkvi slávnostne proklamovaná a opätovne potvrdená, a môže sa oprieť o solídnu autoritu. Exhortácia *Amoris laetitia* také pozadie nemá.

2. Druhá možnosť je, že pápež František pripustí omyl a postará sa o jeho opravu. V minulosti sa taká udalosť už stala v prípade pápeža Jána XXII. (1316-1334).

3. Tretia možnosť, ktorej obrysy už naznačil kardinál Schönborn, je prijatie názoru, že protirečenia sú iba zdanlivé a že tu ide o doktrínálny vývoj, pretože – ako všetko ostatné – aj doktrína podlieha všeobecným pravidlám vývoja a rastu. Ale ani táto možnosť nie je bez problémov. Autor teórie o vývoji doktríny, bl. John H. Newman, zdôrazňuje, že prirodzený a autentický vývoj doktríny nenahradzuje staré novým, ale ho iba dopĺňa a prehľbuje. Inak ponecháva všetko, čo bolo predtým a nijako mu neprotirečí. V prípade *Amoris laetitia* sa o podobnom vývoji doktríny hovoriť nedá.

Na záver je vari vhodné pripomenúť iba toľko, že Cirkev je viac než jej hierarchia, je viac než sám pápež. Duch Cirkvi nie je podriadený rozmarom a osobným záľubám nikoho, ani Petrovho nástupcu. Ako mystické telo Kristovo oživené darmi a milosťami Ducha svätého, opierajúce sa o skúsenosti svojej 2000-ročnej histórie, Cirkev nemôže podľahnúť nijakým ľudským pokusom ani manipuláciám.

Veritas Domini manet in aeternum. (Ps. 116)

FRANTIŠEK VNUK

Z vernosti Pravde

Vstal... Katolíci, hore hlavu!

Ľudsky hovoriac o veľkej tragédii Kristovho umučenia a smrti, musí každý uznať, že nemohla sa skončiť horšie a trápnejšie. Neblahý tlak tragédie tejto budať bolo na všetkých pozorovateľoch, zvlášť ale na učeníkoch Jeho. Ako kvietky mrazom postihnuté spúšťali hlavy a trtili nádej. Kristus potupený, zneuctený zomrel, nemáme už ani my čo čakať... Aká to nastala však na apoštoloch zmena, keď prišla prvá správa: Vstal... Ako ožili v nádejach svojich, ako zableskli oči ich, ako si oddýchli: Dobré je! Teda netreba sa nám už skrývať ani hanbiť sa pred nikým. Kristus je predsa len Kristus – ten slávny obdivovaný a velebený – vstal... Aleluja!

Postavenie katolíkov nielen u nás, ale skoro po celom svete tak veľmi sa podoba tragédii Kristovej. Sme zaznávaní, tupení, odstrkovaní. Vydané heslo, že katolíkom, jestli chce byť katolíkom, bude žobrákom! A dľa toho sa delili úrady a parcelovali pozemky. Dľa plánu dobre premysleného sa pokračuje úplne v zmysle hesla tohto a už sa chystajú na odsúdenie Ríma, t.j. katolicizmu. Tragédia katolicizmu vskutku už vrcholí v najvyššom bode vývinu svojho. Robia sa zákony o sviatkoch s jasnou tendenciou vytlačiť sviatky katolíckeho a zaviesť nové – tie nech sú už hocijaké, čo hneď i Leninove, len nie katolíckeho! Chystá sa zákon interkonfesijný, z ktorého zasa vysvitá tendencia: obmedziť voľný vzrast katolicizmu, ktorý keď i utláčajú, predsa ho len pozorujú a – boja sa ho. Nepriateľ cíti, že opustiť musí čoskoro mocenské svoje pozície a preto udiere katolicizmus ako len stačí. Údery sa ozývajú dľa toho, ako ich kto poníma. Sú medzi nami katolíckimi i takí, čo tratia už nádej a zronení vidia už splnené heslo ožobráčenia katolíkov a vyhubytia katolicizmu. Natolko, že by už i zbraň zložili, lebo každý ďalší boj držia už za márný. A čo majú snáď pravdu?

Nie! Vstal... Katolíci, hore hlavu! Ako Krista nepremohli, ani nás nepremôžu. Pozrime si len do dejín. Vlna ľudskej hlúposti

a náruživosti neraz sa už pozdvihla proti katolicizmu. Vášň protikatolícka bola už i v takej sile, že zariad'ovala už svet a životy úplne protikatolíckym spôsobom. A čo vidíme? To, že za niekoľko rokov sám život zmietol týchto protikatolíckych odbojníkov a navrátil sa svet späť ku katolicizmu. Život ľudský, spoločnosť ľudská bez zásad katolíckych nemôže jestvovať. A preto môže sa rozvíriť proti katolicizmu boj, na čas dlhší, alebo kratší, môže byť ten katolicizmus odbitý – ale prv – neskôr zasa len príde čas, keď sa všetko k nemu prinavráti.

A preto hovoríme: Katolíci, hore hlavu. My musíme si byť toho vedomí, že sme nositeľmi a zachovávateľmi pre potomkov našich takých zásad, bez ktorých sa svet nikdy obísť nemôže. A preto sme my svetu nie zbytoční, tým menej môžeme byť označovaní za takých, ktorí k pokroku sveta ničím neprispievajú. Tá jednoduchá, otrhaná babka, ktorá životom svojím reprezentuje čnosti katolíckeho, ako sú pracovitosť, čistota, skromnosť v stykoch s druhými, závodí v obohacovaní človečenstva s tým, čo vynálezní spríjemňujú život náš. Na každý pád ale viac prispeje človečenstvu, ako ten vyhladený pokrokar, ktorý nevie iného iba veľké platy brať a ovzdušie kaziť po baroch a iných zábavných miestach.

Katolicizmus sa nikdy neprežije, preto ani nikdy nemôže byť úplne odbitý. Že teraz tak divo útočia na všetci nepriatelia, to je nám len tým jasnejším dôkazom, že kríza katolicizmu u nás už vrcholí v bode najvyššom, že cítia už plnosť času nad sebou a nad svojim vladárením. To nám je ale i dôkazom, že blíž sa už koniec nášmu utrpeniu a pohaneniu katolicizmu a čoskoro budeme môcť povedať: Vstal – ten katolicizmus dlho bitý a tupený! Budeme my ešte spievať Aleluja – pevne veríme a silne dúfame!

Jozef Tiso
12. apríla 1925
Slovák týždenník, r. 6, 1925,
č. 15, str. 2-3

Šumelo lístie ako strany starých listín popísané tými, na náhamu ktorých sa už dávno zabudlo, ako nikým nepovšimnutá bolesť a ako dokonalé idey, čo zapadli prachom a zdalo by sa, že sú mŕtve alebo ich ani nikto pred nami nevyšloval. Ale môže byť vôbec človek osamotený alebo pre svoju pokoru prehliadaný, ak má tisícky bratov, tisícky ušľachtilých a výnimočných ľudí s podobným osudom? Akiste nie. Aj preto patrí dielo pani profesorky Evy Fordinálovej do spoločenstva vznešených diel a do spoločenstva vynikajúcich autorov duchovnej poézie. Teda nešumi lístie, to sa azda ozýva padajúci sneh, aby aj on zablahoželel poetke a vedkyni, ktorá 17. decembra 2016 oslávila 75 rokov.

V Eve Fordinálovej má slovenské písomníctvo poetku, autorku esejí, literárnu vedkyňu a historičku, ktorá dokáže pomenovať aj názov odborného diela básnicky: Aký si, Ján Hollý? Až by sa zdalo, že sa s dávnym básnikom pozná osobne, podobne, ako to naznačila v názve diela Stretnutie so starším pánom alebo Tragédia Augustína Doležala. Ale ako by tomu mohlo byť aj inak. Veď autorka narodená v Borskom Mikuláši a žijúca v Skalici srdcom obsiahla miesta svojho života, pozná ich genia loci, záhorské hviezdy nad stromami, tajomstvá zákutí a rozmanitosť básnických obrazov, ktoré ponúkajú; pozná vznešené dejiny, čo tadial' kráčali v kniežacom rúchu a aj tu darovali kraju vlastných géniov, len my sme si ich veľkosť nevšimli... Ako by teda starých básnikov nemohla poznať práve táto autorka, ktorá sa venuje histórii a ktorá vie, že neexistuje hranica medzi minulým a prítomným, že v láske ani v písme neexistuje smrť, a že milovaný autor môže živo vystupovať z textov, hoci nás od neho na časovej osi delia

stáročia. A keď sme spomenuli Záhorie... Práve Eva Fordinálová vo svojich básňach, ba dokonca v zbierke esejí Mystika Záhoria ospevuje rodný záhorský kraj, ako to robili básnici a učenci pred ňou, ktorých motívom tak dôverne rozumie práve ona. Veď práve ona umiestnila Záhorie do svojho erbu akoby s borovicovou šiškou miesto ľalie, so zrnkami piesku namiesto zrní zлата, s mečom zloženým v mieri namiesto zbrane vytasenej do boja, s pokorou namiesto brnenia a dobrotou miesto kráľovských insígnií. Ale práve to sú kráľovské znamenia poetky, ktorá rodný kraj zvečnila i v názve básnickej zbierky Vôňa Záhoria a v ďalších zbierkach spomínala svoj

z onej nevýslovnej krásy dalo zachytiť. Akou skúsenosťou teda musel prejsť človek, ak píše: „Vôľa, odvaha, mlčanie a múdrosť – to sú pravé Božie iskry v nás, ktoré nás vedú k rozlišovaniu, čo je pravda a čo je lož, čo je dobro a čo zlo. Tieto vlastnosti možno vypestovať v sebe cvičením v sebaovládání. Vôľa je prameňom sily a živí sa túžbou našej duše po pravde, kráse a múdrosti. Vedieť, chcieť a odvážiť sa – bolo vždy bohatstvom múdrych. A mlčaním sa získava sila, ktorá ničí vychvaľovanie pyšných...“

Smutne sme si zvykli na svet vysoko postavených a oceňovaných ľudí, na svet nositeľov vysokoškolských titulov, ktorý je však až na svet-

prísť čas, keď dané slovo bude záväznejšie ako medzinárodná zmluva. Zaiste príde čas, keď nahliadneme do hlbokých skrýš našich duší, aby sme z nich vyložili bez úžitku ležiace skvosty a položili ich do otvorených rúk našich bližných. Prechádzame týmto časom plným napätia ako katarziou. Musíme sa očistiť vlastným poznaním. Iba tak získame múdre a chápujúce srdce, jednotu slova a činu.“ Slová unikátne na akademickú pôdu v 21. storočí...

Pri básňach Evy Fordinálovej sa potvrdzuje vzťah, ktorý nadväzuje čitateľ s textom. Keď je kniha zrkadlom ľudskej duše, keď komunikuje s našim vnútorným obrazom, keď dokáže prebudiť potenciál dobra

upraviť? Čo zmeniť? Čo vynechať? Iba pochopiť. Prejsť nezmeniteľným príbehom ako katarziou.“

Je to napokon čitateľ, kto prechádza príbehom autorkinho života ako katarziou. Jej tichom, jej prácou, jej veršami. Jej veľkosťou, keď ľavá ruka nevyzradila dobro, ktoré vykonala ruka pravá. Keď čas, ktorý poetka strávila s nami – s čitateľmi, len náznakom zmieňuje čas, čo prebýdela osamote. „Príď, Pane ticha, vstúp v šepote dažďa voňajúceho prísľubom jari, obdar ma duchom pokoja, radosti a zmierenia! Samotu som potrebovala, aby som sa mohla rozvíjať. Teraz cítim, že dozrieva čas, aby som pochopila. Ešte presne netuším čo, len cítim, že mi myseľ a

Či skutočne milujem, alebo iba túžim vlastniť...

K 75. narodeninám profesorky Evy Fordinálovej

druhý rodný kraj – alebo: Neprestanem Ťa hľadať, Chystám Ti miesto, Stretlo ma svetlo, Z hlbokosti duše...

V tvorbe Evy Fordinálovej sa stretávame s vyváženosťou a harmóniou, ktorá svedčí o zrelosti, čo sa nemá potrebu vyvyšovať. Akoby básne prehovárali jednoduchými motívmi, ale tie sú v skutočnosti zložené, veď koľko utrpenia im muselo predchádzať, aká dlhá cesta sa musela rozliehať pred nimi, koľko vnútornej krásy musela okúsiť autorka, ak sú jej texty syntézou prežitého, len útržkami pocítenej krásy v podobe slov. Iba tým, čo sa

lé výnimky často konformný, plný obáv o svoje postavenie, plný povýšenosti, strachu z konfliktu a možno tým i nevedomého strachu z pravdy. Tu však pred nás predstavuje univerzitná profesorka, ktorá píše: „...Nezabúdajme, že slovo bohatstvo v sebe obsahuje ako základ slovo Boh. Teda bohatstvo treba chápať ako Boží dar. A ten sa nedá získať nečestnými prostriedkami. Ide o dar duchovný. A tu platí iný zákon: čím viacej dávaš, tým viacej dostávaš, získavaš. Domnievam sa, že nachádza čas skutočných kresťanov: statočných, vnútorne bohatých ľudí, ktorí stále zachraňujú tento svet. Musí

v nás. Keď text dokáže čitateľa pretvárať. Aj pri veršoch Evy Fordinálovej musí byť čitateľ ako autorka textov – stíšený a pokorný, lebo iba tak pochopí ich zmysel. „V zablakom popoludní zahľbenom do čoraz sústredenejšej meditácie, ešte než dozrie do uvoľňujúceho prúdu slz, sedím s rovnakým zahľbením pred širokou obrazovkou obloka.“ Až vtedy zazrieme autorkine slzy. Až vtedy pochopíme, že najväčší rozochvieva „práve to, čo ma najväčší bolelo. Údery zvonka, ktoré ma vykrasávali znútra. Ale aj zážitky nehy, ktoré ma tak veľmi boľia práve preto, že mi tak veľmi chýbajú... Čo

srdce naplníš hmlou: hmlou ako vesmír, ako Božia nevyčerpatelná, nekonečná priestranosť, plná všetkých možností, plná tajomstva ako človek, ktorého milujeme. Prestať túžiť po poznaní tajomstva človeka, ktorého milujeme, dopátrať sa poznania o sebe. Či skutočne milujem, alebo iba túžim vlastniť.“ Vo svete, kde nič nevlastníme, je práve Eva Fordinálová ukázkou kresťanského autora. Nech ju milosrdný Pán veršov požehná a daruje jej šťastie, ktorým ona toľkokrát obdarovala svojich čitateľov.

KATARINA DŽUNKOVÁ

SLOVÁ NIČIACE – SLOVÁ LIEČIACE

„Slová, slová, slová. Začínáme sa topiť v ich mäťúcej záplave a boľia nás v unavenej hlave...“

...vysoko duchovne zrelí ľudia uprednostňujú ústranie a mlčanie pred hlučnosťou tribún. Bytostne si uvedomujú zodpovednosť za slovo a poznajú jeho vnútornú energiu, umožňujúcu uvoľnením vstúpiť do reťazovej reakcie.

Najvýznamnejšie posolstvá pre ľudstvo vznikli v hĺbkach mlčania. Aj Kristus sa odobral do púšte sústrediť v sebe najčistejšiu energiu. Až potom vyriekol slová, ktoré pôsobia dodnes silnejšie ako všetky terajšie atómové reaktory sveta. A z evanjelií vieme, že určite netrpel na uvravenosť. Každé jeho slovo malo svoje opodstatnenie, je vzácnejšie ako všetko zlato a drahokamy sveta, ktoré sú hmotné. Jeho slová sú duchovná energia pôsobiaca ponad stáročia.

Mali by sme si uvedomiť, že naše slová môžu zanechať následky nielen v našom živote, ale aj v živote ľudí nám známych i neznámych. Môžu byť kameňom vrhnutým do priestoru a môžu zasiahnuť kohokoľvek, spätným odrazom i nás. Môžu však byť

EVA FORDINÁLOVÁ

Slová mlčiace - slová liečiace

chlebom na vodách – môžu v núdzi pomôcť komukoľvek, v psychicky hladnej situácii sa môže oň s nami podeliť ktokoľvek. Rozbíme zlomyseľnosť vo vlastnom srdci a rozbijeme aj vlastné trápenie a žiaľ!“

ČASTI A CELOK

„... nielen vo vede, ale aj v bežnom každodennom živote potrebujeme pre spolužitie nás, jednotlivých problémov v celku ľudstva, vyššiu inteligenciu – múdrosť. Vzdelanie a múdrosť nie sú totožné. Vzdelanie vedie k špecializácii, múdrosť k pochopeniu celku. Na túto tému Maeterlinck v esejí Múdrosť a osud píše: „Múdrosť je skôr akousi chuťou našej duše než produktom nášho mozgu. Žije nad rozumom; preto vlastnosťou opravdivej múdrosti je robiť tisíce takých vecí, ktoré rozum neuznáva, alebo uznáva iba po dlhom čase.“ A dodáva: „Nie

rozum, ale láska musí byť nádobou, v ktorej sa pestuje opravdivá múdrosť. Rozum a láska spočiatku prudko zápasia v duši, ktorá sa dvíha, ale múdrosť vyrastá z mieru, ktorý sa nakoniec rozhoduje medzi láskou a rozumom. A tento mier je tým hlbší, čím viac ustúpil rozum pred láskou, čím jej dal väčšie právo...“

O ZMYSLE ŽIVOTA

„... Každý z nás svojím životom pracuje na stavbe katedrály, ktorej hlavným architektom je Boh. Každá bytosť má svoj podiel na práci podľa svojich schopností. Akákoľvek činnosť, hoci sa vidí nepatrná, má svoj nezastupiteľný význam, pretože je súčasťou gigantického staveniska. A toto vedomie o veľkosti celku, ktorý pomáhame budovať, nám dáva nadšenie, silu a vnútorné pochopenie, že čo konáme, musíme robiť starostlivo, precízne, presne, lebo aj

od kvality nášho aj keď malého podielu závisí veľký finálny výsledok.

Musíme duchom stále smerovať „nad seba“, mať v mysli, že budujeme Božiu katedrálu. Veľkosť, vznešenosť celku, ktorý pomáhame tvoriť, dodáva veľkosť a vznešenosť nášmu poslaniu, formuje v každom z nás vedomie hrdého, užitočného človeka...

Prejavom vedomej spolupráce na Božej katedrále je láska k bližnému. V duchovnom zmysle i tu platí Exupéryho myšlienka: 'Vybudovať loď neznamena iba tkať plachty, kuť klince, študovať hviezdy, ale prebudiť u všetkých lásku k moru, ktoré je jedno a v jeho svetle už niet rozporov – iba spoločenstvo lásky.' Tým morom je nekonečný Duch a loďou spoločné budovanie ľudského sveta. Spoločný cieľ nás zjednotí v spoločnom záujme a v spoločnej láske.“

Snímka: Teodor Križka

Po spovedi

*Už znovu vnímam bzukot, spev,
drozdy sa ku mne z parku hlásia,
zvú ma do vtáčích tajomstiev.
Kvet z puku srdca roztvára sa
a rosí mi dlaň Božia krása.*

Vábenie

*Stoj pri mne, Pane,
v tejto nebezpečnej chvíli,
odním ten kalich odo mňa!
Záhľadné sily obsadili
kompletný priestor môjho vedomia.*

*Vzoprieť sa sama? Nevieť ako.
Myšlienkam márne vravieť Nie!
Z diaľky zve znovu za zázrakom
závratné, zvodné zvonenie.*

*Aj keď svet bude pár dní sivý
a krídla sa mi odlomia,
môj Pane, buď mi milostivý,
odním ten kalich odo mňa!*

Záhorie

*Aká je noc voňavá a hebká!
Dážď šuchorí po záhrade
ako čierna sliepka.
Hrabe, zobká, prelietava, plno ho je všade.*

*Do piesočných smädných polí
zlaté vajcia kladie.*

Kolobeh

*Ja viem, že zavše prichádzajú dni,
keď vnútri zmlknu všetky piesne,
keď v srdci sa nám vyludní,
keď hlava oťažie a klesne,*

*keď všetky ohne povypása dážď
a mysl'ou klope vytrvalo,
keď nikoho, keď nič už nečakáš –
nič, čo by svietilo a hrialo...*

*Svet sa však stále rúti k premene.
V mlčaní zrejú nové sily,
z jesenných dažďov pijú pramene,
aby sa zjari rozzvonili*

*a rozoznali všetky piesne v nás
a roziskrili v srdci nehu:
pre jar sa oddá prijať zimomráz
v životnom rušnom kolobehu.*

Túženie

*Výšavy môjho detstva,
žiariace nebo za tmy:
vrát' mi, môj Pane, aspoň na deň vrát' mi
vzopätú k letu dušu môjho detstva!*

*Dial'avy môjho detstva,
clivý hvizd vlakov za agátmi:*

*vrát' mi, môj Pane,
aspoň na deň vrát' mi
priestrannú dušu môjho detstva!*

*Nádeje letia nad tiaž zemskej súše
a lístok do neba bol permanentne platný –
vrát' mi, môj Pane,
aspoň na deň vrát' mi
priezračný zázrak detskej duše!*

Pochopenie

*Nie je už v každom ľudskom stretnutí
začiatok sklamaní a rozlúčení?
Naše cesty sú samé zákruty.*

*Čo na tom naša túžba zmení?
Musíme múdriť v osamení.*

Sonáta túžby

*Za oknom prelieta krajina Záhoria –
kadere borovic s nitkami striebra briez;
od trstia vo vetre beží dážď cez polia,
cez piesky ku jelšiam, tam ho už čaká les...*

*Nezamením ťa za iné,
ty krása drsná, zádumčivá!
Však prečo sa mi zavše sníva
o inej krajine?*

*Keď za ňou odídem,
prekročím zemský prah,
azda keď príjmu ma nebeské nádvorí,
až budem študovať
v nebeských knižniciach,
v snoch budem počuť
šum borovic Záhoria.*

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

NEKOLKO ČŤR O GLOBALIZÁCIU

Alebo o mravenisku? Globalizácia sa stala heslom politickej propagandy. No ne-prestala byť tým, čím od svojich počiatkov bola: problémom, tak hospodárskym a sociálnym, ako aj existenciálnym a duchovným. Problém v jeho komplexnosti zostal ne-riešený: na jednej strane sa pre-vrátil na heslo, a na druhej „sa rieši“ len v jeho ekonomickej dimenzii. A tak čakáme na objavenie sa čohosi, čo by sa pre otraseného človeka, ktorého vnímavosť je vytrvalo otupo- vaná priamym i „medzihradkovým“ alebo „podprahovým“ hlukom, stalo solídny fundament obrany ľudskej povahy jeho existencie v per- manentne sa otrasajúcom svete.

Dominancia ekonomickej dimen- zie globalizácie je v našom svete podobným problémom, a súčasne podobnou výzvou, akou je otázka techniky. Fenoménu globalizácie musí dnes čeliť každý jeden človek na zemi, každý svojim vlastným spô- sobom, ale každý ako člen ľudskeho spoločenstva. Bude veľmi dôležité zmapovať, ako rôzni ľudia na rôznych miestach sveta na tento probl- ém reagujú, aké otázky v ňom rozoznávajú a aké postoje k nim za- ujímajú, aké možnosti humanizácie, ak vôbec dajaké, v ňom nachádzajú. Nevyhnutne a veľmi súrne potrebuj- eme vedieť, či a ako sa na rôznych miestach sveta potvrdzuje a uchováva priorita ľudskeho a duchovného pred ekonomickým, a to navzdory ekonomickej moci, ktorá veľmi rafin- ovane preniká do nášho spôsobu myslenia, aby ho ako nová ideológia opanovala. Množstvo ekonomických i politických vodcov s dogmatickým fatalizmom tvrdí, že neexistuje alter- natíva kapitalistickej globalizácie. Deregulácia, efektívnosť, liberalizá- cia či flexibilita, ktoré zdanlivo posväcujú každé hospodárske a poli- tické rozhodnutie, sa stali obľú- benými mantrami reformných úradníkov a politikov. Otázky, ktoré však zostávajú viac či menej nezod- povedané, predstavuje jednak miera novosti týchto reforiem a jednak konzekvenencie týchto rozhodnutí, pozí- tívne aj negatívne, teda výzvy, riziká a možnosti, ktoré so sebou nesú.

Redukcia multidimenzionálnej re- ality v mechanickom myslení. Eko- nomicky jednostranné, redukované chápanie globalizácie sa prejavuje tak v myslení a konaní štátnych politick- ých a hospodárskych funkcionárov, ako aj v uvažovaní politológov, soci- ológov, filozofov a ekonómov. Charakterizuje ho triumf tzv. voľného trhu, ktorý nadobudol planetárne rozmery a na ktorom dominujú veľké korporácie. S tým súvisí minimalizá- cia štátu – na čo štáty reagujú rena- cionalizáciou (Beck 1997, 16) – alebo jeho redukcia na policajnú funkciu, ako aj fragmentarizácia politických entít a zrod nového regionalizmu a lokalizmu. František Novosád ho- vorí o „rozptyle suverenity“, ktorá je základným nervom „existencie mo- derného štátu“. V zákryte s tým kráča prevaža virtuálnej a špekulatívnej ekonomiky nad reálnou produktívnou ekonomikou, a to bok po boku s transnacionálnym kapitalizmom ako regulatívnym rámcom každej, vraj le- gitímnej demokracie.

Ďalšou charakteristickou črtou tohto jednostranného chápania glob-

alizácie je podriadenie sociálnych hodnôt a vzdelávania požiadavkám planetárnej súťaže, ktorej aktérom nie je človek vo svojej konkrétnej exis- tenciálnej, a teda kultúrnej, his- torickej, politickej a sociálnej situovanosti a mnohorozmernosti, ale homo oeconomicus, človek ako ľubovoľne zameniteľné príslušenstvo v systéme ekonomickej funk- cii, človek pozbavený národnej, osobnej a kultúrnej identity, človek reduk- vaný na komerčnú a finančnú funkciu výrobcu a konzumenta, zacielený na jedinú uznávanú hodnotu, na pe- niaze. A determinantmi tejto pla- netárnej súťaže sú komerčné stratégie a technika. Zároveň s tým,

JOZEF PAUER

Z potopy, v čase striedania stráží

v piesočnej búrke svojvôle a povrch- nosti hnutia „nového veku“ („new age“) alebo niektorých prúdov post- modernizmu sa rozpadávajú tradičné morálne a náboženské presvedčenia a životné štýly a zvyky končia v mlynčeku strýka McDonalda, odkiaľ putujú do bezodného hltana konzumnej uniformity. Globalizácia by sa však nemala uskutočňovať a ani interpretovať len v zornom uhle takej- to jednorozmernej mentality. Predsa aj v takomto lineárnom spôsobe uvažovania sa vynára komplexnosť tohto javu, spočiatku v podobe inter- disciplinarit. Hospodárstvo je oveľa viac ako hospodárstvo, ekonómia viac ako sama ekonómia.

Zástancovia globalizácie nezabú- dajú neustále zdôrazňovať kultúrne, etické, politické či environmentálne aspekty globalizácie. A v tom aj majú pravdu, inak by to ani nemalo byť, veď napokon potrebovali by sme celý rad rôznych vedných disciplín, aby sme dokázali vytvoriť úplný obraz globalizácie. Tento fenomén by sme mali posudzovať prinajmenšom z hľadiska antropológie, histórie, etiky, politiky, ekonomie, soci- ológie, psychológie, pedagogiky, teórie komunikácie i teológie a i. Fenomén globalizácie má však vo svojej praktickej podobe aj široký problém riadenia na planetárnej úrovni. V stále narastajúcej zložitosti planetárneho procesu sa v jeho centre črtajú dve dominantné dynamické zložky, jednak demografický rast, ktorý vyvoláva environmentálne a so- ciálne otrasy, a jednak radikálne zme- nená svetová ekonomika v zmysle technologickej globalizácie a globa- lizácie kapitálových, tovarových a informačných tokov. Samozrejme, komplexné demografické informácie nás neopravňujú k dajakému de- mografickému zdeseniu. Celková zložitosť tohto procesu si však vyžaduje zvládnutie úlohy politickej kontroly ekonomickej globalizácie. Globalizácia má tiež politický aspekt a preto by sa jej riadenie malo kon- štituovať na podklade vzájomnej spo- lupráce sociálnych aktérov vo verejnej, súkromnej a občianskej sfére.

GLOBALIZÁCIA A IDOLATRIA

Napriek tomu však vidíme, že osovo sa súčasná globalizácia viaže stále k svojej redukovanej, ekono- mickej dimenzii, jej osou sú menovite

peniaze. Tento fakt nám približuje situáciu vlastného srdca systému. Pe- niaze samy nie sú najdôležitejšie. Predstavu o vlastnom význame tohto javu si môžeme vytvoriť až keď zistíme, ako peniaze alebo ktorúkoľvek entitu prijíma vlastný systém a ako sú vnútorne uchopované a chápané. Piliermi globalizácie sú, v širšom a súčasne hlbšom zmysle, kultúra, hospodárstvo a náboženstvo. V tejto skrytej komplexnosti sú inkarnované podstatné dimenzie ľudstva, náš intelekt, naše telo i naše srdce v prepojenosti vzájomného prerokovania. Každé ľudské konanie, hoci s biologicky konštituovaným základom, sa uskutočňuje v kul-

podchodoch metra, ale hlásajú spásu sveta z ducha trhu.

Neoliberálny globalizmus je vysoko politické konanie i v tom, že sa vydáva za celkom nepolitické.“ (Beck 1997)

SVETOVÝ CIVILIZAČNÝ PROCES A GLOBALIZÁCIA

Na základe niektorých celkom jasných trendov možno súčasnú globa- lizáciu vnímať aj ako ďalšie štádium širšieho i hlbšieho svetového civilizačného a kultúrneho procesu, ktorý má svoju kozmologickú, antropologickú i historickú bázu. Pri samom zrode filozofie sa stretávame

túrnych dimenziách, je plodom vita contemplativa, ľudskej teoretickej a duchovnej činnosti. A netreba hádam osobitne spomínať banálny fakt, že vo všetkých rovinách našich život- ných činností sa prejavuje ich závislosť tiež na uspokojovaní ruko- lapných potrieb nášho tela, a teda aj na hospodárstve. A v úplnej intimite nášho srdca sa tají prítomnosť ab- solútna, ktoré dáva jeho taktu život. Z prerušenia živého vzťahu s týmto absolútnom vyrastajú najrozmanite- jšie podoby idolatrie, do príbytkov našich srdc vniknú a zabývajú sa v nich modly. Tie totiž neexistujú mimo nás, prežívajú, len ak opanujú naše srdcia. Preto v situácii, keď sa nám pojem globalizácie prezentuje odtý priam do ma-gického rúcha hypnotickej moci, mali by sme zostať radšej bedlivo ostražití. Neraz vidíme, ako sa globalizácia stáva alfou a omegou ideológie, ústrednou modlou v hierarchii bôžikov celého radu veľkých ľudských zoskupení.

Globalizácia nie je číro ideolo- gickou záležitosťou, ale obrovskou, zložitou utváranou realitou vkorenenu hlbšie v pôde dejín. Napriek svojej predstieranej objektívnosti a vedec- kosti jej súčasná fazeta je pre- dovšetkým ideologická a stranícka: objavuje sa výlučne v tých oblastiach, o ktorých rozhodne hospodárska moc veľkých korporácií. Takže zatiaľ čo napríklad v oblasti finančných tokov či sietí je liberalizácia totálna, v oblasti trhu práce je veľmi obmedzená. V súvislosti s mod- lárskymi konotáciami je globalizácia pokriveným obrazom univerzalizmu veľkých monoteizmov. Globalizácia v súčasnosti zrádza svoje prisluby a buduje najmocnejšiu modlu našej éry. Zlyháva v prislúbenom šírení rozvoja do schudobnených krajín, naopak, často relatívne vyspelé krajiny rui- nuje, produkuje enormnú masu nezamestnaných, od biednych vyžaduje nadľudské obete a zvyšuje hrozbu vražedných hladomorov. „Globalizmus je vírus myslenia, ktorý medzičasom na- padol všetky politické strany, všetky redakcie, inštitúcie. Niežby museli konať ekonomicke, ako znie jeho vierovyznanie, ale že všetci a všetko – politika, veda, kultúra – sa má podriaďovať primátu ekonomiky.

...Sektárske hnutie, ktorého stúpenci síce nerozdávajú brožúrky v

s predstavou jednoty všetkého, čo je, teda univerzálnej jednoty, ktorú Gréci ešte pred Platónom a Aristotelom odvodzovali zo všeobjímajúceho počiatku – arche panton – ako prirodzeného princípu usporiadania všetkej skutočnosti. Táto jednota má svoje podoby tak v klasickej Platónovej a Aristotelovej meta- fyzike, ako aj v prísnom monizme už u Parmenida a neskôr zase u novopla- tonikov či v rozmanitých prevtele- niach panteizmu v stredovekej mystike, v humanizme renesančnej filozofie, v Spinozovom panenteizme a substančnom monizme, ale aj v He- glovom dialektickom myslení jed- noty, keď jednota cez protiklady a ich prekonávanie v mnohosti sveta dospieva k sebe v človeku ako v ko- nečnej duchovnej bytosti, v spo- ločnosti ľudských duchovných bytostí sa stáva duchom a ako ab- solútny duch sa navracia k sebe.

Toto panteistické myslenie jed- noty všetkého, hoci pätnásť storočí po Proklovi a tri storočia po Spino- zovi, pôsobí po všetkých svojich peripetiách aj v súčasnosti. Nemožno tu nepomyslieť na P. Teilharda de Chardin, ktorý vo svojej panteistickej kombinácii dialektiky, vedy, nábožen- stva i mystiky načrtáva kozmickú evolúciu v nezvratnom procese per- sonalizácie, poľudšťovania a súčasne divinizácie sveta smerom k „stred- u Omega“, k duchovnému centru, kde ľudstvo „opustí svoje organické a planetárne podložie a preniesie sa do transcendentného stred- u svojho rastúceho sústreďovania“. (Teilhard de Chardin 1990, 238) To nám opäť pripomína antických Grékov, nous či logos ako arche panton.

Nehrozí však takejto predstave planetárneho vedomia možnosť, že sa stane len čírou ilúziou, fikciou jed- noty? A nehrozí takto divinizo- vanému svetu jeho demonizácia? Aký počiatok, princíp by dnes mohol zodpovedať skutočnej, pravej globál- nej jednote, aby z neho nevzišla len ďalšia „zlá“ jednota? A mohli by sme o súčasnej globalizácii uvažovať aspoň ako o istej etape univerzálneho procesu smerujúceho vo svojom sú- stavnom postupe k jednote? A ak áno, potom do akej miery predstavuje táto naša globalizácia špecifické štádium vzhľadom na svoj osobitný stupeň se- bauvedomenia ako totality svojich

postojov, názorov, vedenia a vni- mavosti voči sebe a voči iným?

Hádam ešte nikdy v dejinách sa toľko nehovorilo o niečom podob- nom. Ľudstvo dnes disponuje (teda reálne len niektoré jeho segmenty) takými technickými prostriedkami, ktoré umožňujú znásobiť doterajšie možnosti rozširovania i uskutočnenia hocakého názoru, hocakej myšlienky i domnienky. Zároveň však taká frekvencia diskusií na túto tému alebo o niektorých vytipovaných slovách, ako je globalizácia alebo sloboda, ľudské práva, pluralita a iných nezaručuje ešte hĺbku a intenzitu globálneho sebauvedomenia dneš- ného sveta. Tá obrovská, v šírke

i hĺbke neustále narastajúca priepasť medzi zopár stovkami bohatých a miliardami chudobných je vskutku nehanebnou povahovou črtou tohto okamihu planetárneho procesu, a to zoči voči takej historicky nevidanej nadprodukcii. Zatiaľ čo produkcia sa globalizovala cestou medzinárodnej „deľby práce“, distribúcia ziskov, výhod a prosperity sa celkom plánovite lokalizovala.

V takomto stave vecí nášho sveta je akékoľvek planetárne sebauve- domenie a senzibilita voči svojim i cudzím čírou virtuálnou sugesciou. Mentalita vybičovaného konzumu tu arogantne, tam nonšalantne ignoruje realitu života v zúfalstve a biede.

UNIVERZALIZMUS DEJÍN

Vo všetkom tom chaose sa črtá aj istý aspekt nádeje: totiž tento chaos ľudia (azda s minimálnymi vý- nimkami) nepovažujú za prirodzený. Akoby osou i slnkom telurických síl humanity v ich hľadaní strateného akordu spočinutia v jase a vzruchoch dňa, v temnote a pokoji noci, v hýrivej svojráznosti ročných ob- dobí bola harmónia, efektívna jed- nota v rozmanitosti celého ľudstva. Dnes sme vlastne my sami aktérmi vzájomného stretávania a spoločného života ľudí z tých najrozmanitejších a najvzdialenejších kultúr, a to v miere doposiaľ nevidanej. V ostat- ných rokoch sme svedkami perverto- vanej podoby tohto (ne)stretávania, v ktorom sa ľudsky miňame uzavretí v kapsulách zamestnania a zábavy a postrkovaní do nanúteného ma- sového miešania rás. Ignorovanie faktu moci etnických, národných, kultúrnych, náboženských tradícií a ich (práve následkom globa- lizačných procesov) oživenej plurali- ty a silnejšej potreby identity bude viesť k stále novým konfliktom kultúr a kultúrnym otrasom. Dy- namická forma vlastnej kultúrnej skúsenosti spoločnosti, istá forma kultúrnej sebareflexie spoločnosti tvorí centrum pre základné vymedze- nie národnej kultúry. Tento stred treba ochraňovať a zároveň je potrebné presadzovať vývoj tejto kultúrnej sebareflexie v procese inte- grácie variety špecifických kul- túrnych skúseností a praktík v rámci etablovanej kultúry alebo v procese formovania národnej kultúry.

(Pokračovanie na 10. strane)

Ingrid Lukáčová –
Blíženec les
(Bratislava:
Spolok slovenských
spisovateľov,
2014. 80 s.)

Príroda a jej majestátnosť, veľkoleposť, vznešenosť a zároveň jej nežná krása, udivujúca človeka v každom ročnom období, vždy bola i bude mocným inšpiračným zdrojom mnohých autorov. Senzitívny zážitok z prírody a jej očarujúce vlastnosti, ktoré si najmä religiózne zmysľajúci človek stotožňuje a odvodzuje od jej Stvoriteľa, motivujú umelcov k vytváraní nádherných výpovedí, obrazov, skladieb, ba až symfónií, cez ktoré vyjadrujú hĺbku poryvov svojej duše, svojho myslenia i intelektu. Ponúkajú tak príjemcovi silnú bázu symbolov a metaforických obrazov, ktoré doslova unášajú jeho vedomie k intenzívnemu, transcendentálnemu priesozoru, cez ktorý dokáže vnímať spirituálne rozmery dvoch svetov, ktoré sú si tak blízke a zároveň tak vzdialené.

Dôležitým spojovacím prvkom týchto dvoch svetov (viditeľného a neviditeľného) je les. Tam možno nájsť to, čo mnohé stvorené bytosti inde nenajú, t. j. útočisko, ochranu, obranu, pokoj, lásku, slobodu, silu, teplo, vôňu, vábivú melódiu či Božie stopy.

Toto je len torzo motívov, ktoré kreujú a živia leitmotív básnickej zbierky Ingrid Lukáčovej s názvom Blíženec les (Spolok slovenských spisovateľov, 2014). Poetka, ktorá je známa už od svojej prvotiny Slnko šetrí zápalkami (1996) prevažne te-

matizáciou lásky a jej podôb, ktoré neraz vytvárajú paralely s prírodnými javmi, ako sa o jej tvorbe zhrňujúco vyjadrila Martina Grmanová na webstránke Literárneho informačného centra, vníma les ako svojho blízenca, ktorý stvoril Boh ako jeden z darov: „Stvoril les / a daroval mu / mňa. / Stvoril les / a daroval mu / nás. / Stvoril les / a daroval ho / nám“ (s. 8). Les tak nie je miestom, v ktorom by človek mohol zablúdiť alebo v ktorom by sa mal báť. Práve naopak. Pre poetku má les „silu hromozvodu, / keď dobiezda smútok / ako úzkostlivá žihľava. / Samota je blesk. / Mäta prehovorí, / lesná vôňa sa stáva / myrhou pre básnika“ (s. 13); „Nesie ma les. / Dotýka sa ma / pierkom rytierika. / Ako k človeku / túlim sa k nemu / v najlivejšom tichu. / Opúšťa ma bolesť, / obavy a des“ (s. 19).

Viacere básne v zbierke nadobúdajú výrazný ruralistický ráz, a to najmä v zmysle túžby poetky k návratu k prírode, pretože les a jeho zákutia stoja v ostrom protiklade k mestskému živlu, ktorý oplýva zväčša negatívnymi prívlastkami: „Les – živý básnik – / zabúda na cirkusové čísla / mestských poddaných“ (s. 14); „Nazerám bytiu, / znamenávam les ako lásku / namiesto psoty ľudí / padajúcej z mrako-

drapov“ (s. 25); „Les mestu neustúpi, / chráni / kolóniu mravcov s vajčkami, / zdraví ho matka – kráľovná“ (s. 63); „Mesto vytrubuje / na prudký dav ľudí. / (...) / Tvoja báseň, les, / stúpa nahor“ (s. 76); „Sýty a driemavý / je mestský duch. / Lesknú sa televízne antény, / telka z nich cedí / blanový nektár / chladného prázdna. / (...) / Za mestom les / na ochranu duší“ (s. 77); „Von z necudného mesta na zemi / sa duša v nahú premení / bez hanby, / iba jednoducho – z lásky. / Z presladkej viery, / že prosté okolnosti / sú mimo atmosféry“ (s. 78).

Zaujímavým obrazným pomenovaním lesa je i jeho spojenie so substantívom „básnik“: „Les živý z lásky / ako milujúci básnik / iskri čarovnými slovami“ (s. 16). A taktiež podstatným je básnický symbol stromu, ktorý získava v Lukáčovej poézii najmä religiózno-spirituálne konotácie (vzdávanie vďaky, doslova „prírodná svätá omša“): „Vieter sa ozýva / ako organ / v hrdle kostola. / Dobrorečia nám stromy, / v každom je skrytý oltár / ako duša v bytí. / Kôrovití anjeli! / Hliadka / vyzbrojená ihličím a lístím“ (s. 34); „Nad nami strom / rastie s obavami, / či z neho ľudia nespravia / kríž alebo šibenicu. / Nad nami strom / žije ra-

dostne, / možno z neho spravia krov / nad ľudským obydľím. / Privyknutí na lásku / sme statoční, / nezúfame“ (s. 44); „Stromy sú spojivá / medzi zemou a diaľkou. / Diaľka sa na nás díva. / Z diaľavy stromov / padá záhada / – lesné tajomstvo / ušité Božou múdrosťou“ (s. 49). V tomto kontexte sa tvorba Ingrid Lukáčovej včleňuje aj do poetického rámca pokračovateľov, resp. autorov a autoriek, nadväzujúcich na umeleckú spisbu spisovateľov z literárnej skupiny známej pod názvom slovenská katolícka moderna. Pretože analogické konotácie nadobúda strom i v básnickej tvorbe rímskokatolíckeho kňaza, saleziána a básnika Štefana Sandtnera, gréckokatolíckeho kňaza, spisovateľa a mysliteľa Jozefa Tótha, taktiež v poézii básnika a šéfredaktora dvojtyždenníka Kultúra Teodora Križku a iných.

I Mária Bátorová v literárnej štúdii s názvom Strom ako emblém moderny (publikovanej na webstránke saleziani.sk), v ktorej analyzuje najmä básnickú zbierku Stromy od Štefana Sandtnera, hovorí o podstatnom embléme tvorby moderny, ktorým je práve emblém stromu: „Básnická imaginácia prepojená na praktický a zároveň transcendentný svet, je vo svojej podstate

veľmi silná, upomína na základné entity bytia samotného, povoláva k zodpovednosti zachovania života atď. K podstatným emblémom tvorby moderny patrí emblém stromu, ktorý symbolizuje stabilitu miesta, korene sú symbolom ukotvenosti v zemi, pevný kmeň ako os – stred – a koruna ťahajúca sa k nebesám – táto vertikála čerpajúca silu zo slnka, kolobeh obnovy počas roka atď. To všetko poskytuje mnohonásobnú metaforickú variabilnosť identity, ktorá je pre modernu ešte typická.“ Ved' napokon, keď autor doslovu Lukáčovej zbierky Milan Gonda spomína fakt, že poetka popri všetkom predstavuje les ako „zázrak stvorenia, cez ktorý je možné pocítiť veľkosť Stvoriteľa“ (s. 79), možno v samom závere recenzie emblematicky vysunúť do popredia verše, v ktorých sa zároveň kryštalizuje nosný motív, obsiahnutý i v názve básnickej zbierky:

Zeleň kľíči smerom k nebu.

*Les chystá báseň,
volá ma ako blíženec.*

*Boh tu nenásilne pridá letokruh,
miazgu vyleští a obnoví.*

Všetko kľíči smerom k Nemu.

JÁN GALLIK

Prosba k priaznivcom Kultúry

Veľmi pekne ďakujeme,
že viacerí z vás
reagovali na prosbu redakcie
a podporili vydávanie
nášho časopisu Kultúra.
Prosíme, aby ste nepoľavovali
v ušľachtilom úsilí
a prispeli svojím príspevkom
na číslo účtu vydavateľa Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

Pre národné i nábožensky pohasínajúce srdcia

Nad knihou Martina Jančuška Príbehy a ozveny

Do prostredia kultúry národa sa vstupuje buď vlastnou tvorivou aktivitou jednotlivca či kolektívu, alebo takpovediac inverznou cestou: žijem v cudzine a možno tam, pod Big Benom, Eiffelovkou alebo od Martinského domu vyrastá alebo sa aspoň znásobuje môj rodinný vzťah k svojeti. Odrazu sú mi odtiaľ bližšie aj národné zvyky, aj ľudová tvorivosť a hmotné fenomény rodného etnika, aj naoko zanedbateľné jednotlivosti.

V našom kultúrnom a duchovnom slovenskom svete už nie neznámy MUDr. Martin Jančuška, ktorý opustil svoju vlasť po „nepreraziteľnom“ osemašesťdesiatom roku ako ten, čo dáva prednosť slobode pred blahobytom, po zložitej životnej ceste exulanta začal s boľavým srdcom obnovovať kontakty s rodiskom, s ľuďmi, s duchom celej slovenskej kultúry. No a dar rozprávania i písomného formulovania myšlienok ho čoskoro primáli klast' svoje po-znatky, pocity a dojmové procesy na papier (či do PC) a v rozpätí štyroch desaťročí vznikol zborník o triezvej oddanosti

Slováka svojmu Slovensku a o nekonečnej oddanosti autora duchu spomínanej kultúry.

Podrobne čítal z duše jednoduchého Podkrivánca, niekdajšieho pacienta, náhodne spoznaného spolupútника po domácich cestách a chodníkoch. Jeho krátke prózy a sentencie vyrastajú do rozmerov pamätnej mozaiky charakteristickej hlbokým poznaním ľudskej duše a národného povedomia jej nositeľa. A jej farby sú prevažne benkovské, bazovskovské, paštekovské. Skôr Kulich ako obdivovateľa krajného Montmartra, skôr Suchoň ako moderna. Keď je postava akoby cudzia (zavraždený Rakúšan so symbolickým hrobom pri Štrbe, bohato členená postavy slovenského Nemca Wisnera von Morgensterna s dôsledným autorovým historickým výskumom), dáva nám o nej Jančuška striktné objektívny obraz. Keď sa autorsky pohráva s charakterom prostého Slováka (liptovskí horali, konzumenti bežnej kultúry v mestách či na vidieku), vyžaruje zo seba možno lásku, možno sympatický mentorský vzťah a iba miestami úškm nad spôsobom ži-

vota, ktorý lekár a dnes už aj cudzí štátny občan Jančuška môže objektívne porovnávať.

Knižka sála aj Jančuškovým celoživotným presvedčením o viere. V konkrétnom príspevku sa zapodieva otázkou svojej náboženskej „konverzie“, keď sa v najcitlivejšom junáckom veku stal chlapec z režimovo povinne sa neverecky tváriacej luteránskej rodiny hlboko presvedčeným katolíkom. Aj v záujme utvrdzovania svojho presvedčenia nerobilo Jančuškovi problémy dostať sa do blízkosti najvyšších cirkevných vrchností na Slovensku, a tak sa stať sám pre seba aj skúškou vytrvalosti svojej viery. Ale pozor: ani v súvislosti s týmito postojmi nemožno hovoriť o Jančuškovej knižke ako nejakom amatérskom teologickom spise. Lebo hlavná je v nej nie náboženská, ale národná obrana postojov vlastných a postojov sympatizantov autora - lekára, znalca slovenského teritória v každom zmysle. A nad všetkým hlboko sa zamýšľajúceho človeka.

ANTON KRET

(Pokračovanie z 8. strany)

Napokon, ak majú idey všetkých národných kultúr dosiahnuť kvalitu spoločnej kognitívnej skúsenosti, potom sa musia vzájomne zmieriť. Takýto stav možno dosiahnuť len prostredníctvom podpory spoločného záujmu, ktorého výsledkom sú suverénne národné kultúrne entity. Bez takéhoto prístupu k vzťahom tak v rámci jednej kultúry, ako aj medzi jednotlivými kultúrami, nemožno dospieť k efektívnemu spoločenstvu záujmov medzi národmi. Bez tohto spoločenstva záujmov sa tvorivé sily národných individualít ľudstva poškodzujú, oslabujú, prípadne eliminujú.

A práve tieto ničivé procesy môžeme nielen pozorovať, ale aj prežívať v situácii novej stavby Babylonskej veže, ktorej meno je globalizácia. Kultúry vo svojom vzájomnom stretávaní, v situácii pohľadu do tváre druhej, odlišnej kultúry objavujú nielen svoju vlastnú, svojsky zafarbenú identitu, ale aj svoje predstavy o univerzálnych hodnotách. Práve táto zrkadlová hra znižuje možnosti sebazabudnutia, uviaznutia kultúr v zlej, nerozlišenej jednote alebo stroškotania v slepom konflikte požírania či prenasledovania. Dnes sa toto stretávanie kultúr tvárou v tvár deje len na povrchu, na báze súčasnej fázy globalizácie ako záležitosť holého stupňovania a zrýchľovania, násilného masového miešania: nové a väčšie medzinárodné trhy, nové, masívnejšie a rýchlejšie sa striedajúce emigračné vlny, nové, superrýchle médiá... Hlbšia rovina, na ktorej sa môže odohrávať globálne stretávanie sa ľudstva v rozmanitosti jeho rás, národov a kultúr spočíva v spoločnej ľudskej povahe, ktorá zostáva ľudskou len ako bytie s niekým, s druhým človekom, v dialógu s ním a s Iným. V tomto dialógu žiadny človek ani kultúra či národ a rod nie je vyvolený, predurčený na panstvo alebo odsúdený na rabstvo. A preto práve v takomto dialógu sa utvára ľudská skúsenosť súladu a odlišnosti, skúsenosť jednoty-v-rozmanitosti a zmysluplné smerovanie ľudských dejín, v ktorých preda sa len asi nejde o také vystupňovanie všeobecnej zdatnosti ľudstva, ktorá by viedla k zmene sveta a ľudskej spoločnosti na mravenisko.

„PREHODNOTENIE“ HODNÔT A GLOBÁLNA MOC.

Ak prísnu organizáciu života mraveniska má z poverenia Stvoriteľa pod svojou kontrolou matka príroda, tak globalizácia ako plán vopred vypracovaný nadnárodnou finančnou oligarchiou nie je azda pod takou prísnu kontrolou. A v tom je aj aká-taká nádej pre človeka. Scestný plán sa nemusí naplniť. Zatiaľ sa však celkom úspešne realizuje časť tohto projektu v „prehodnotení všetkých hodnôt“, totiž ich premena na tovar: láska je tovarom, zdravie je tovarom, vzdelanie je tovarom, smrť je tovarom, narodenie je tovarom... A, ako hovorí známa formula Bilderbergovskej spoločnosti, aj moc je iba tovar ako každý iný tovar, hoci ten najdrahší. A preto má byť v rukách tých najbohatších.

Ajhl'a, globalizácia!

GLOBALIZÁCIA
AKO OLIGARCHICKÁ
REDISTRIBÚCIA ZDROJOV
Globalizačné procesy viedli

k rozvráteniu systému národných štátov, donútili národné vlády vzdať sa vlastnej suverenity, identity a stability, oslabiť vlastný hospodársky systém, dopustiť závislosť na dovoze potravín a na zahraničných investíciách, stať sa súčasťou finančného systému plávajúcej meny a s tým spojenej špekulácie, podriadiť sa moci nadnárodných kartelov, korporácií a svetovej diktatúre vojnového ničenia, globálnych peňazí a úverových inštitúcií (s úžerníckym

JOZEF PAUER

Z potopy, v čase striedania stráží

úrokom z úveru), mediálnej dezinterpretácie faktov, mediálneho programovania reality a formovania postojov ľudí, gumovania pamäte, pretínania koreňov národnej histórie, jej prepisovania, deformovania výchovy a vzdelávania, umenia, vedy a techniky, teda masovej deštrukcie vnímania sveta, ktoré má zostať chaotické, nesústreďené, bez schopnosti vidieť súvislosti skryté pod povrchom diania. Takáto „zamatová“ diktatúra udržiava národy v otroctvom, nekrvavom aj krvavom mieri a človeku bráni rozvinúť jeho ľudský potenciál, naopak, udržiava ho v existenciálnom mode biorobota. Vďaka globalizácii sa populácie postsocialistických štátov a množstva krajín celého sveta premenili na zásobárne lacnej pracovnej sily. A tie menej šťastné sa ocitli medzi „nabytočnými“ šiestimi miliardami, o ktorých hovoria ideológovia redukcie počtu obyvateľstva na Zemi.

Realizácii tejto politiky napomáha už takmer polovicu storočia svetová sieť vplyvných osobností z najrozmanitejších oblastí spoločenského života zoskupených v ľubozvučne pomenovaných mimovládnych organizáciách, kluboch, radách, fondoch a nadáciách navonok spätých s humanistickými a filantropickými aktivitami, s ochranou životného prostredia, ľudských práv, slobody, demokracie, minorít, s podporou umenia, vedy a iných ak-

tívít, no riadených a vnútorne zviazaných so záujmami svetovej plutokracie, konzorcium jej bánk, teda so záujmami tých, ktorí stvorili komunizmus aj nacizmus a potom aj druhú svetovú vojnu, ktorá mala „zabiť dve muchy jednou ranou“, Germánov i Slovanov. Nateraz najvýraznejším výsledkom globalizácie je sociálna a politická dominancia oligarchie, stále väčšia pasivita unavených, rezignovaných, uštvaných, „uzabávaných“ ľudí a radikálna pri-

privatizácia verejných sfér spoločenského života. Podľahli sme globálnemu tlaku súčasnej kapitalistickej predstavy o materiálnom blahobyte ako jedinom ciele života. Spoluprácu, vzájomnosť a pomoc sme vymenili za súťaž, konkurenciu a chamtivosť. Ak budeme mať všetko materiálne blaho, ale človek nebude Človekom a zostane len chtivosťou posadnutým, konzumom riadeným biorobotom, živočíšnou či démonickou figúrou, bude vôbec môcť byť šťastným vo svete takéhoto blaha? Zodpovedá takýto stav človeka živému obrazu Boha a takýto stav sveta obrazu Božieho kráľovstva na Zemi? Človek je živým obrazom Boha. A Bohu nie je ľahostajné to, čo sa deje na Zemi.

– V čom je problém? Zo všetkých druhov na Zemi dal Boh iba človeku slobodu voľby. A možnosť získať slobodu vôle. Pretože voľba bez vôle nie je nič, je len holý nezmysel. Alebo poddanstvo pod bičom a cukrom démonických síl (v nás i mimo nás) riadených Luciferom. V honbe za zárobkom, pôžitkom, zábavou a „pohodou“ sme ani nezbadali, že sme už len čiastočkou sprivatizovanej masy, súčasťou, ktorá stráca etnickú, národnú, kultúrnu i osobnú identitu a ako náhradu prijíma iluzórnú identitu občana. A ešte stále sa nazýva občanom, hoci na politickom živote už neparticipuje. V živote uviaznutom medzi dopravným prostriedkom, prá-

cou a televízorom sme stratili cestu k sebe samým i k veciam verejným. Raz za štyri roky pristupujeme k voľbám a rozhodujeme sa, ktoré z tých „známych“, ale nepoznaných osôb odovzdáme svoj hlas. Volíme medzi problémami, o ktorých nič nevieme. A systém sa postará o to, aby sme ani viac nevedeli. To však nie je participácia. Tadiaľto nevedie cesta k zvládnutiu záležitostí spoločného života. Res publica, záležitosti spoločenstva, obce, štátu, sú

investičných bánk, hedžových fondov či ďalších alternatívnych foriem špekulatívneho investovania, poisťovacích a pripoisťovacích spoločností a kartelov, ktorých hlavou a možno jedinou ideou sú peniaze ako absolútna hodnota i jej kritérium. Tejto modle sa obetuje človek ako osoba i spoločenstvo, jeho agrikultúra i kultúra, ekonomika i ekonómia, domov i domovina. Napokon sa ukazuje, že celá doterajšia globalizácia slúži ako gigantická redistribúcia zdrojov a prostriedkov blahobytu a moci: od chudobných k bohatým.

Sen o Impériu končí stavbou krvavej „Ríše peňazí“. Zhubnosť tejto „ríše“ spočíva v snahe o monopolárne usporiadanie sveta so svetovou nadvládou jediného centra moci, jediného centra sily, jediného centra rozhodovania jediného „pána sveta“. Takéto snahy pôsobia ničivo nielen na všetky časti tohto systému, ale aj na samotného „vládára“, ktorého ničia zvnútra. Monopolárny model sveta je pre súčasnosť neprijateľný, a vlastne nemožný. Jedinému centru takéhoto sveta nebudú v súčasnom svete stačiť ani vojenské, ani politické, ani ekonomické zdroje. A napokon, pokiaľ je ešte stále živý duchovný, morálno-mravný fundament súčasnej civilizácie (grécka cesta tvorivo prispôsobivého poznávania a uchopovania sveta – noésis a mimésis, rímske právo občana ríše, kresťanská sloboda človeka, ktorý miluje), sám takýto model je nefunkčný.

VOJNA V MENE HUMANITY

Táto diabolská hra s ľudstvom vyúsťuje do obrovskej deštrukcie priemyslu v celosvetovom rozsahu, do rozvratu a rozkladu komplexného sociálneho systému, verejných služieb, zdravotníctva, školstva, justície, do dramatického nárastu chudoby, do výrazného zvýšenia bohatstva v rukách miliardárov a s tým akoby v priamej úmere narastajúceho počtu ľudí umierajúcich od hladu alebo ohrozených hladomorom, ničivými baktériami a vírusmi. Ak na súčasnom, intelektuálnom počiatku tejto „hry“ stojí Rímsky klub s úmyslom zmeny hodnotovej paradigmy Európy a s absurdnou tézou o limitoch rastu a redukcii svetovej populácie, tak dnes nám intelektuálne a politické elity (pod kontrolou finančných elít) nanucujú spoločenskú zmluvu o globálnej transformácii s požiadavkami „udržateľného“ rozvoja a „vhodných“ technológií. Tie sa majú naplniť cestou „dekarbonizácie“ svetovej energetiky, čo neznamena len koniec uhlia, plynu, ale aj vodných diel a jadrovej energetiky, ich „náhradu“ snečnými kolektormi, veternými mlynčekmi, biopalivami... A to znamená stále viac „brownoutov“ a stále viac „blackoutov“, a tým koniec celých oblastí priemyslu, a s tým pokles životnej úrovne, skracovanie dĺžky života... Teda vyriešenie problému redukcie svetovej populácie, možno aj definitívne: vyhytnie ľudstva. A „šachovní majstri“, ktorí svoj problém riešia červenými, čiernymi a plavými koňmi Apokalypsy – hladom, vojnou, morom, zemskou zverou a smrťou – v nerušenom pokoji, v rade špekulácií a totálnym nasadením metód korupcie a intríg, prisľubov ešte väčšej slobody, ešte väčšej rovnosti, ešte väčšej zábavy a bezbolestnej spokojnosti realizujú svoj zvrátený sen o nových a stále väčších ziskoch, o novom sve-

Kresba: Andrej Mišanek

tomom poriadku a svojej kontrole nad ním. (V tomto novom poriadku však vôbec nebude viac slobody, viac rovnosti, viac spravodlivosti, viac pokoja, ale iba väčšia moc staronových plutokratických skupín s väčšími osobnými privilégiami s náprotivkom tiež nových foriem osobného otroctva či nevoľníctva.) Kto odmietne hrať túto hru, kto neprijme jej „pravidlá“ a demaskuje ich – osobnosť, skupina či štát – je vzápätí mienkotvornými médiami diskreditovaný, označený za nepriateľa demokracie, ľudských práv, občianskej spoločnosti a slobody, nebezpečného diktátora, populistu, autokrata, extrémistu, psychopata, teroristu, vraha alebo ešte ináč diskreditovaný a vystavený údelu štvanca.

Je to vojna, vojna vedená bombami i slovami, ideami i baktériami, vírusmi i technológiami, lávou, víchrom, vodou, ohňom, zmätkom a klamom, demoralizáciou a hladom, morálnym gýčom i falošnou solidaritou... Vojna proti človeku i Bohu, proti spoločnosti i prírode, proti ľudskosti a slobode, proti vede a viere, proti štýlu a kráse, proti štátom a náboženstvám, no vypovedaná v mene Boha i človeka, prírody i spoločnosti, v mene ľudskosti a slobody, v mene vedy i viery... Jej majstri sa ešte vždy dokážu zahaľovať do najrozmanitejších, v tisícročiach obnosených, a predsa opätovne neočakávaných podôb. Do kostýmov Humanity, Slobody, Rovnosti, Bratstva, Práva, Služnosti... V celom tomto procese deštruktívneho Západu zvnútra i zvonku, dovnútra i navonok, v súčasnosti sprostredkovanvej aj permanentným zakladaním vojnových ohnísk nielen v juhozápadnej Ázii či v Afrike, ale aj v Európe (po vojnovom zničení Juhoslávie je tu rozpútanie nenávistného vraždenia na Ukrajine a spustenie „migračnej krízy“) nadobúda stále zreteľnejšie črty zámer uvrhnúť Európu a Ameriku do vojny s Ruskom, Čínou a Indiou, a tak rozpútať globálny vojnový konflikt. Konflikt euroamerickej civilizácie s Euroáziou. Ten by však mohol nadobudnúť termonukleárny charakter.

V roku 2014 vrcholila príprava na nukleárny úder proti Rusku. Vtedajšiu situáciu možno azda opísať nasledovne: Oligarchická internacionála, zastupovaná britskou monarchiou, spolu s jej bábkou, americkým prezidentom B. Obamom, usiluje o dvojsmernú politiku, ktorá buď donúti Rusko a Čínu, dve euroázijské veľmoci disponujúce termonukleárnymi zbraňami, aby kapitulovali pred anglo-americkými požiadavkami a plne participovali na záchranných injekciách do globálneho finančného systému, ktorý je, pri zachovaní súčasného charakteru, odsúdený na zánik, a tak aj na radikálnej redukcii svetovej populácie, alebo USA a Británia spustia preventívnu termonukleárnu vojnu rátajúc s tým, že Čína a Rusko budú reagovať ničivými termonukleárnymi útokmi, ktoré by vyhladili väčšinu ľudstva. Až takáto zúfalá je pozícia imperiálnych

síl, ktoré čelia hrozbe totálnej dezintegrácie svojho globálneho finančného systému. Na ich arogantné, opakované vydieranie sankciami Rusko v koordinácii s Čínou a podporované krajinami BRICS a SCO pripravuje operáciu, ktorá by zaviedla zlatý štandard pre rubel, čo by znamenalo prechod na menu podložené zlatom, ktorá by sa stala svetovou alternatívou k americkému doláru i k euru pri obchodovaní so zásobami energie. To privádza oligarchickú štátnu elitu USA s jej svetovládny ambíciami k zúrivému udržiavaniu riadeného chaosu na Ukrajine, ktorá slúži ako zámienka pre ťatia spolupráce Európy s Ruskom. Ak sa podarí prerušiť dodávky plynu a ropy pre Európu, nastúpia Američania so svojím bridlicovým plynom. A hlavným cieľom je, aby sa obchodný obrat Európy s Ruskom, 500 miliárd dolárov, stal obratom obchodnej výmeny medzi Európou a USA. To je šanca, ako zachovať dolár ako svetovú rezervnú menu a vyriešiť problém finančného dlhu Spojených štátov a pádu dolára. (To je napokon aj cieľ pred občanmi EÚ stále utajovanej a tajne prerokovanej zmluvy o transatlantickom obchodnom partnerstve.)

No na Ukrajinu to nevyšlo. Vytvoril sa tam intergalaktický dlh, ktorý treba na niekoho hodiť. Na EÚ. Ani kalkulácia so Sýriou nevyšla. Tak treba masovým prílivom imigrantov rozdrviť Európu, vyvolať strach, nenávisť, naladiť na odsúhlasenie vojny i pripravenosť nechať sa nahnať na bitúnok. A najnovšia destabilizácia Francúzska, ešte silnejšia počas ME vo futbale a kulminujúca vražednou jazdou moslimského teroristu kamiónom prenasledujúceho davy ľudí zhromaždených na oslavách výročia pádu Bastily v Nice? Opäť, zlomenie vôle Francúzov a ostatných európskych národov, oslabenie Európy, vyvolanie potreby USA ako svetového záchrancu, protektora a policajta. A k tomu elity globálneho riadenia, ktoré konajú aj na „neviditeľnej“ rovne a rozbiehajú tieňové procesy, postupne prenášajú centrum koncentrácie globálneho riadenia sveta z Veľkej Británie do Číny, všemožne Čínu podporujú, zvyšujú jej technologickú vybavenosť a nenápadne sa snažia obrátiť ju proti Rusku, narušiť ich vzájomnú kooperáciu. A tak v apríli 2016 sa obchod so zlatom realizoval v júnoch... Nuž, a keď neposlúchajú USA a nekrotia svoje svetovládne globalistické ambície, „stane sa“ im dakajý nový teroristický útok, či už pri pulte USA na niektorom z letísk, trebárs v Bruseli, alebo priamo v nejakom nočnom klube uprostred USA dakajý „šialenec“ či člen teroristickej islamskej organizácie alebo paralelnej FBI či CIA začne páliť do stovky ľudí...

A predsa. „Videl som nebesá otvorené, a hľa, biely kôň, a na ňom sedel Ten, ktorý sa menuje Verný a Pravý, pretože súdi a bojuje spravodlivo.“ (Zj 19, 11)

PREMÁRNENÉ ŠANCE NA MIEROVÉ USPORIADANIE SVETA

V takomto čase riadeného,

sofistikovane vrstveného chaosu je nadmieru ťažké oddeliť „zno od pliev“, rozpoznať duchov, pravdu a lož, dobro a zlo.

Svet, ktorý ničomu neverí, ktorý zišiel zo svojej cesty a zradil svoje oporné body, taký svet sa už nemá ako brániť proti rozkladným silám, nedokáže vyhnúť zlo, ktoré sa v ňom zabývalo. V čele jeho štátov stoja „slepi vodcovia“, stúpenci pustého oportunitizmu, horizontalizmu a deštruktívnej ideí, ktorí nedisponujú poznáním potrebným pre bezpečnú navigáciu v krízových vodách. Na rozbušenom mori sveta sa plavia už len „lode bláznov“. Ich dezorientované posádky stratili základné princípy a nemysliaci lodivodi bez pamäti, emócií a intuície sa nechali vlákať do bludných prúdov, len beznádejne krúžia sami okolo seba alebo uviaznutí na plytčine so zovretým srdcom a logikou v uzliku hľadajú do temnoty zvrátenej preludným tancom kostlivcov v hre na slobodu.

Civilizácia, ktorá si púšťa jed do vlastných žíl, sama sa spútava reťazami nemilosrdného osudu. Nocou sa zakráda misia zla. Zahalená v zamate humanistických hesiel všeobecného blahobytu a rovnosti, pretláča na námestia Západu trójskeho koňa nenásytosti a zhubných vášní, ktorých cieľom je uštváť, demoralizovať, degradovať človeka. Všetky „víťazné“, „oslobodzovacie“ vojny, všetky „misie“ demokracie, slobody a práva, ktoré Západ – alebo skôr ono vyššie opísané „Impérium“ – organizuje a rozpaľuje od druhej svetovej vojny, tá nekončiaca reťaz chorých agresíí a inscenácií vzbúr, „farebných revolúcií“, „majdanov“ a „hnutí odporu“, od vojny Spojených štátov v Indočíne až po Irak, Líbyu, Afganistan, Sýriu, taktika rozoštvania islamu s kresťanstvom, ateizmom a nihilizmom s kresťanstvom, to všetko ako predpolie útoku na Európu a na Rusko (útoky majú a budú mať rôzne podoby), a teda civilizáčnej kataklizmy, znamenajú dnes už len ďalšie prehĺbenie morálnej deštruktívnej „misionára“ či „víťaza“ a jeho demografickú samovraždu.

Monetaristické spredmetnenie peňazí, ich hodnotová absolutizácia a s tým súvisiaca (dez)interpretácia ekonomických procesov, politika založená na maximalizácii zisku, tendencia preorientovať všetky finančné toky smerom k bohatým nie je nová, prejavuje sa v celých známych dejinách. A existuje aj v našej súčasnosti, hoci v povojnovej ére sa presadilo aj viacero obmedzení, či už to boli niektoré regulačné opatrenia brettonwoodského systému alebo štátnici typu K. Adenauera, Ch. de Gaula, J. F. Kennedyho a iní, ktorí vo svojej politike pamätali aj na tvorbu bonum commune a krotili pahltnú silu monetaristických tendencií a moc oligarchie ochranou národných štátov a ich suverenitu nad výchovou a vzdelávaním svojich detí, nad vlastnou kultúrou, hospodárstvom a menou, nad zdravím svojej populácie a nad vlastnou armádou. V kontexte hospodárskeho a politického usporiadania sveta v druhej polovici

20. storočia brzdil tieto tendencie holý fakt existencie Sovietskeho zväzu a bloku socialistických krajín spojených vo Varšavskej zmluve a v Rade vzájomnej hospodárskej pomoci. Dnes je celkom zrejmé, že sama ich existencia nebola jednoducho ničivá a neľudská. V nesyntetickej, životnej dialektike nadobudla relatívne autonómnou dynamiku vývoja, v ktorom sa vymanila spod absolútnej kontroly finančnej elity, takže napokon neslúžila len na zničenie ich pôvodných národných identít, oslabenie duchovného pôsobenia cirkví a spútania kresťanstva, ale zároveň predstavovala najsilnejšiu prekážku na ceste svetovej oligarchie za uskutočnením idey globálneho impéria obchodu, peňazí a úžery. Fakt celkom paradoxný, keďže finančné elity stáli aj pri „zrode“ avantgardy terorizmu, profesionálnych revolucionárov, strojcov sovietskeho impéria.

Kolaps týchto krajín koncom roku 1989 a ich „šoková“ terapia, teda demontáž ich vojenského paktu, národných ekonomík i RVHP v nasledujúcich dvoch rokoch viedli najmä k odbúrianiu tejto bariéry. S pádom, azda presnejšie, s demontážou „sovietskeho bloku“ ako mávnutím čarovného prútika sa rozpustila aj požiadavka udržiavania technologickej prestíže a nekráteného financovania vedeckého a technického pokroku, a tak svetová oligarchia, konzorcium bánk, autori „nového svetového poriadku“ s pomocou lokajov „nového myslenia“ (komunistická ideológia prezlečená do handier globalizmu, multikulturalizmu, feminizmu a ich módných inovácií) mohli opäť a v zrýchlenom tempe realizovať ideu globálneho oligarchického impéria. Netreba totiž zabúdať na dávnu machiavelliiovskú pripomienku, že aj oligarchické systémy, hoci nenávidia pokrok, pretože ten vedie k duchovnému rastu a zbavuje masy nevedomosti a zaostalosti, musia, už len kvôli možnému vonkajšiemu ohrozeniu a pre vojenské účely, podporovať technologický progres.

Pád berlínskeho múru bol obrovskou šancou pre tvorbu úplne iného a mierového usporiadania nášho sveta. Nastala situácia, v ktorej už nebolo nepriateľa. Západ „vyhral“ studenú vojnu. Zdroje, pôvodne určené pre vojenské účely, sa mohli teraz použiť na rekonštrukciu devastovaných oblastí Východu, na elimináciu neznesiteľných podmienok v rozvojových krajinách, na vylepšenie aplikácie špičkových technológií v rozvinutých štátoch Európy a napokon, po riadenej autodeštruktívnej sovietskeho zväzu, aj na celom euroázijskom kontinente. Namiesto toho sa udial (celkom úmyselný a plánovaný) omyl „terapie“ zrúteného komunistického systému permanentnou „transformáciou“, kvázi systémom „reformiem“, ktoré neboli ničím iným ako prekopírovaním mechanizmov deformovaného systému voľného trhu.

Kópia „nevyšla“, voľný trh sa prevrátil na feudálnu diktatúru. Pod hlavičkou globalizácie sa spustilo ešte stále neskončené, pokojné,

nepokojné i vojnové plienenie „reál-socializmom“ zdevastovaných ekonomík. Už žiadny z týchto štátov nesmie ohroziť angloamerickú, resp. globálnu oligarchickú dominanciu. Tak rozhodli držiteľia Koruny Impéria. A ich lokaji, od Thatcherovej cez Bushovcov po Obamu, Hollanda, Merkelovú svojou ničivou politikou drancovania toto rozhodnutie poslušne realizujú.

Program vytvárania nového svetového poriadku je v plnom prúde. A dnes sa svet ocitá v kolapse oveľa hlbšom a rozsiahlejšom ako bol rozpad komunizmu, v pasci repetície a umelého udržiavania skrachovaného systému a v duchovnom vákuu narastajúcom do závrtných rozmerov.

Imperiálna politika „zmeny režimu“ sa už vyskúšala vo forme vojny proti Iraku. No keď sa teraz pozrieme do Iraku, nájdeme ho v oveľa horšom stave než za režimu Saddáma Husajna, rozbombardovaný na obraz doby kamennej. Túto stratégiu zariadovania impéria načas utlmila vláda Billa Clintona, ktorý sa usiloval dosiahnuť mier na Strednom Východe cez dohovory v Osle. V pozadí však naďalej pôsobila vo forme politiky „Clean Break“, ktorú sformuloval Benjamin Netanjahu v roku 1996 a ktorou sledoval ideu zmeny režimu v každej krajine nepriateľskej Izraelu.

Naplno sa stratégia budovania impéria prejavila počas pôsobenia vlády G. Busha mladšieho s Dickom Cheneyom a pokračuje za Baraka Obamu rozvrátením Líbye a Sýrie a zriadením novej teroristickej úderky – Islamského štátu Iraku a Levanty. A opäť, Líbya bola utopená v chause a v hrôzach občianskej vojny, o akých za Muammara Kaddáfího ani nechýrovala. A podobný osud stihol Ukrajinu. Na programe naďalej zostáva, napriek stále sa prehľbujúcemu krachu koalície teroru, dovršenie zmeny režimu v Sýrii, v Iráne, v Kirgizstane, Arménsku (opätovne rozžeravené útoky Azerbajdžanu proti Arménsku, vražedné boje o Náhorný Karabach), Bielorusku a, samozrejme a stále, v Rusku. A to aj cestou vojenskej agresie, ktorá by mohla spustiť vojnu svetového rozsahu a termonukleárneho charakteru. Prirodzenou súčasťou týchto imperiálnych plánov bola úmyselná geopolitická deštruktívna Ruska a politicky, vojensky a hospodársky s ním spojených krajín strednej a východnej Európy. Závery jednej zo správ CIA z roku 1991 hovoria celkom otvorene, že Rusko spolu s týmito krajinami má veľké zásoby surovín a priveľa kvalifikovaných pracovníkov síl. Ak sa nespustí demontáž ich spoločenských a hospodárskych štruktúr, vyrastie z nich silná konkurencia na svetových trhoch. A tak „spojení oligarchovia všetkých krajín“ pohotovo vyrukovali s programom transformácie politického a hospodárskeho systému v post-socialistických krajinách, ktorého hlavným a vlastne jediným cieľom bolo ich ovládnutie.

Cestou k nemu bola totálna privatizácia.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Krížka – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko pfredplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

U každého z nás sa v živote vyskytujú chvíle, keď nám od prírody daná prirodzená samota začne zrazu pripadať ťaživá a smutná. Človek sa cíti bezradný, akoby ho všetci opustili, hľadá priateľa, ktorého niet... A vtedy sa začudovane a bezradne pýta sám seba: „Ako sa to mohlo stať? Veď som celý život miloval, bol žičlivý, zápasil a sužoval sa, ale, čo je hlavné, robil som službu na dosiahnutie veľkého cieľa. Nenašiel som však ani súcit, ani pochopenie, ba ani priateľa. Prečo ma jednotnosť názorov, vzájomná dôvera a spoločná láska nestmelili s nikým do živej jednoty s duchom, silou a pomocou?“

Vtedy sa v duši prebúda túžba spoznať, aký život žijú iní ľudia, či vyhľadávajú skutočných priateľov, alebo tak nekonajú. Ako žili ľudia v minulosti, dávno pred nami? Nevytratil sa začiatok priateľstva práve v súčasnosti? Niekedy sa zdá, že práve súčasník vôbec nie je stvorený na priateľstvo a nie je toho ani schopný... Človek napokon nutne dospieva k základnej otázke: „Čo je skutočné priateľstvo, v čom spočíva a na čom je postavené?“

Samozrejme, že aj teraz sú si ľudia často navzájom „sympatickí“ a „stretávajú sa“... Pane Bože, ale aké je to všetko strohé, povrchné a plytké. Veď to v podstate znamená, že spoločné trávenie voľného času je pre nich „príjemné“ a „zábavné“, alebo že sú schopní navzájom „si vyhovieť“... Ak v sklonoch a záľubách existuje istá podobnosť, ak sú obaja schopní navzájom si nenadávať, prekonávať prekážky a zamlčovať vzájomnú rôznorodosť názorov, a taktiež ak sú obaja schopní ochotne načúvať niečie táranie, mierne zalichotiť a byť trochu úslužní, tak to bude stačiť. Medzi ľuďmi sa začína takzvané „priateľstvo“, ktoré vo svojej podstate zostáva na povrchu, drží sa na ľahko podkľzavajúcej „slušnosti“, na prázdnej priateľivosti a na skrytom zámere... Existuje aj „priateľstvo“ založené na spoločnom ohováraní alebo vzájomných prejavoch nárekov. Ale existuje aj „priateľstvo“ lichôtok, „priateľstvo“ samolúbosti, „priateľstvo“ protekcie, „priateľstvo“ ohovárania, „priateľstvo“ prefe-ransu a „priateľstvo“ kamarátov z mokrej štvrte. Niekedy si niekto požičiava, a iný poskytuje pôžičky, pričom sa obaja považujú za „priateľov“. Podľa známeho „ruka ruku myje“ ľudia vykonávajú spoločnú prácu a drobné prácičky, pričom si navzájom príliš nedôverujú, myslia si, že „sa skamarátili“. Ale „priateľstvom“ niekedy nazývajú aj ľahkú, k ničomu ich nezáväzujúcu „záľubenosť“, ktorá spája muža a ženu, niekedy aj romantickú vášeň, ktorá podchvíľou rozdeľuje ľudí definitívne a navždy. Všetky tieto predstierané „priateľstvá“ sa obmedzujú na to, že cudzí a vzdialení ľudia prechádzajú navzájom mimo seba, pričom si dočasne zjednodušujú život povrchným a zištným kontaktom. Navzájom sa nevidia, nepoznajú a nemajú sa radi. Ich „priateľstvo“ sa často rozpadá tak rýchle a mizne bez stopy, že je až ťažké dokonca vypovedať, či sa vôbec predtým „priatelili“.

V živote sa ľudia navzájom zblížujú a, naopak, odskakujú od seba podobne ako drevené gule. Nepochopiteľný osud ich rozvíruje ako prach na zemi a naša dráhou života, do neznámej diaľky, pričom ľudia začínajú hrať komédiu „priateľstva“ v tragédii všeobecnej samoty... Pretože bez skutočnej lásky sa ľudia podobajú na mŕtvy prach...

Ale ozajstné priateľstvo prebija túto samotu, zdoláva ju a dáva človeku slobodu na skutočnú a podnetnú lásku. Ozajstné priateľstvo... Keby sme len vedeli, ako sa také priateľstvo začína a vzniká... Keby si ho tak ľudia vedeli vážiť a utužovať...

Na svete existuje len jedna jediná sila, ktorá je schopná prekonať samotu človeka, a tou je láska. Na svete je len jedna možnosť, ako sa vymaniť z prachu života a odolávať jeho silnému náporu. Tou možnosťou je duchovný život. A práve oza-

jsťné priateľstvo je duchovná láska, ktorá spája ľudí. A duchovná láska je skutočný Boží plameň. Ten, kto nepozná Boží plameň a nikdy ho nevyskúšal, nepochopí ozajstné priateľstvo a nedokáže ho zrealizovať. Taktiež ale nepochopí ani vernosť, ani skutočnú obetavosť. Tak prečo sú ozajstného priateľstva schopní len duchovné osoby?

Neexistuje ozajstné priateľstvo bez lásky, pretože hlavne láska ľudí spája. A ozajstné priateľstvo je slobodné spojenie. V ňom sa človek naraz cíti aj slobodný, aj spojený, pričom toto spojenie nenaruša a nezmenšuje slobodu, pretože ono ju tvorí. Táto sloboda realizovaná v oddanosti spája človeka s človekom vnútornou silou. Najpevnejšie puto na Zemi je slobodné spojenie, ak sa vytvára v Bohu, spája ľudí prostredníctvom Boha a upevňuje sa pred Božou tvárou. Tak preto základom každého skutočného manželstva a každej fungujúcej rodiny je bezprostredné duchovné priateľstvo. Skutočné priateľstvo, ako aj ozajstné manželstvo, je

IVAN ALEXANDROVIČ ILJIN

O priateľstve

prítomné na nebesiach a na Zemi bude fungovať ďalej.

Ak kdekoľvek na Zemi vidíme skutočnú vernosť a obetavosť, s istotou môžeme priznať, že vznikli z ozajstnej duchovnej blízkosti. Priateľstvo je príznačné len pre duchovné osoby. Je to ich dar, ich majetok, ich spôsob života. Ľudia bez srdca a bez ducha nie sú spôsobilí na priateľstvo. Ich chladné a zištné „rady“ sú vždy fiktívne a podlé. Ich úsporné a vynaliezavé spojenia zostávajú na úrovni trhu a kariérizmu. Ozajstná svornosť medzi ľuďmi je možná iba prostredníctvom Božieho lúča, ducha a lásky.

Ozajstný človek nosí vo svojom srdci akúsi skrytú páľavu, t. j. akoby v ňom prebývalo záhadne rozžeravené uhlie. Stáva sa, že iba málokto vie o tomto uhli, ktorého plameň sa len zriedka ukáže v každodennom živote. Ale jeho svetlo svieti aj v uzavretom priestore, pričom iskry prenikajú do každodenného koloritu života. A práve ozajstné priateľstvo vzniká z tých-to iskier. Kto raz videl prachovú časticu rádia, ten nikdy nezabudne na tento Boží zázrak. V tmavom

malom uzavretom priestore pod lupou vidno malinké teliesko, z ktorého nepretržite vylietajú na všetky strany pohyblivé iskričky a rýchlo sa strácajú v tme. Ľahkým pootočením skrutky je možné trochu uvoľniť svorku pinzety, ktorá drží túto časticu. Vtedy iskry začínajú vylietať hojne a radostne. Ak sa zovretie pinzety zintenzívni, iskry letia len nepatrne a obo-zretne. Ale prírodovedci tvrdia, že záblesk žiarenia tejto častice bude pretrvávajúť prinajmenšom ešte dvetisíc rokov...

Podobne tomu žije a žiari ľudský duch. Takým spôsobom on vysielá svoje iskry do „priestoru“ sveta. A z týchto iskier vzniká skutočné priateľstvo.

Existujú ľudia, pre ktorých slovo „duch“ nie je len prázdny tón alebo mŕtvy pojem. Títo ľudia vedia, že v živote sa vyskytujú „Božie kvety“ a že život sa prostredníctvom nich skvie a žiari. Vedia tiež, že človek má v sebe vnútorné oko, ktoré je schopné vidieť a rozpoznávať tieto kvety. Takýto ľudia tieto

ktorú tá pôvodná vníma, pričom v nej vzbudzuje odpoveď na odpoveď. Vtedy sa začína výmena svetiel. Iskry sa vôbec nestrácajú v okolitej tme. Každá dosahuje svoj cieľ a rozhorieva sa. Začínajú horieť celé zväzky svetla, plameň sa rozhorieva, oheň sa rozširuje. Sú to bezprostredné dary, konštruktívne porozumenie, veľká vďačnosť... a ani náznak závidosti. Duša sa teší zo svojej nezištnej úprimnosti. Vie, že ju privíta duchovné nazeranie a vciťujúce sa pochopenie. Srdce citlivo a sústredene načúva, pričom radostne predvída budúcnosť. A Boží plameň oslavuje na Zemi svoj sviatok...

Áno, ľudská duša je na Zemi osamotená a často tým trpí. Cíti sa opustená a zanedbaná. Ale ľudský duch sa nezmiernuje s osamelosťou. Zakoreňuje sa v božskosti, žije pre Boha, voľne rozposiela svoje iskry a žiadne „bariéry“ nepredstavujú pre neho problém. Neverí v to, že atómové rozdeľovanie alebo rozdrobená mnohorakosť má záverečné slovo pre ľudské bytie – neprekonateľnú podobu života. Neverí, že ľudia sú odsúdení na osamelé blúdenie v zmltku, že sa navzájom nebudú schopní nikdy nájsť. Neverí vo víťazstvo „globálneho prachu“. Niekde, pričom nevedno kde a už dávno, nevie sa kedy, vo veľkom lone Božích plánov a konštruktívnych nápadov, ľudský duch videl akési zjavenie. Spoločné mohutné more plameňov ospanlivo odpočívalo v prorockom pokoji tak, ako si to pôvodne zaumienil Boh a vyzval k prebudeniu života v nadchádzajúcich rokoch. Boh rozpoznal toto zjavenie a vstúpil do nového pozemského života, aby sa prebudil ako samo-statný a ojedinelý „plamienok“ a aby začal na Zemi skutočný zápas za duchovne prebúdajúce znovuzjednotenie ľudského množstva plameňov... Pretože ľudské duše, tie duchovné Božie ohne, sú predurčené na to, aby prenikli cez individualizáciu a osamelosť a opäť sa zjednotili do spoločného a súvislého mora, ale už duchovne prebudeneho ohňa...

Toto ozajstné priateľstvo je ako láska, a zároveň ako duchovná láska vytvárajúca prapôvodnú bunku tejto jednoty. Z takýchto buniek duchovného ohňa raz vznikne veľký a jednotný Boží plameň, jasná a veselá tkanina Božieho kráľovstva na celom svete...

A preto každý duchovne založený človek hľadá skutočné priateľstvo na Zemi a je šťastný, ak sa mu ho podarí nájsť a zrealizovať. Týmto plní odkaz svojho Stvoriteľa a podieľa sa na splnení jeho sľubu. Týmto sa taktiež zúčastňuje na obnove a pretvorení Božieho sveta.

Na svete existuje veľa ľudí, ktorí nevedia nič o skutočnom priateľstve. Napriek tomu si ho bezradne vysvetľujú. Keď k nemu nenájdu cestu a nevedia, ako ho realizovať, uspokojujú sa pozemskou vášnivou „láskou“, odnášajúc si z nej obyčajne sklamanie a melanchóliu. Ale, čo je hlavné, títo ľudia musia zažiť a pocítiť, že sú k nemu privolaní a že ono je pre nich dosiahnuteľné. Lebo aj najslabší náznak vľúdnosti, súcitu, ostražitého a citlivého vzťahu človeka k človeku a najmenšia iskra duchovnej premeny na živý rozhovor, na zručnosť, na spoločné bádanie alebo vnímanie a akákoľvek snaha spoločne sa pomodliť k jedinému božstvu jednotným nárekom už obsahuje prvopočiatok, zrnko ozajstného priateľstva. Schody sa začínajú už na prvom stupienku a spievanie začína svoju melódiu už od prvého tónu... A aké je to smutné, ak sa život prerušuje už vo svojom zárodku, ak sa schodisko olamuje už na prvom stupienku, ak sa pieseň pretrháva už na prvom tóne!... Preto každý z nás musí celý život hľadať skutočné priateľstvo, duchovne ho vytvárať a láskyplne ochraňovať. Vtedy každý z nás zistí, v čom spočíva blaženosť skutočnej vernosti a jednoduchá prirodzenosť tejto obety.

Z ruštiny preložil
JÁN GALLO

Skutočné priateľstvo sa začína tam, kde iskra, ktorá dopadla na dušu, sa dotýka cudzokrajného ohnivočerveného kríka, ktorý ju pocíti. Po pocite nasleduje odvetná iskra,